

Täysistunto

Tiistai 17.12.2024 klo 10.00—21.21

10.2. Pääluokka 29 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Puhemies Jussi Halla-aho: Esitellään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan koskeva pääluokka 29.

Pääluokan yleiskeskustelua jatketaan tässä vaiheessa enintään kello 13 asti. — Keskustelu. Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

11.07 **Mika Lintilä kesk** (esittelypuheenvuoro): Puhemies! Sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana esittelen pääluokan 29 eli opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan esitetään määrärahoja lähes 8,5 miljardia euroa. Tämä on lähes 450 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 24 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahasuunnan nousua selittävät t&k-lisäpanostukset sekä lisäykset muun muassa perusopetuksen ja oppimisen tuen vahvistamiseen.

Valtiovarainvaliokunta pitää erittäin tärkeänä sitä, että koulutukseen ja tutkimukseen sekä perustaitoihin kohdennetaan merkittävä lisärahoitus, vaikka julkista taloutta kokonaisuutena on välttämätöntä sopeuttaa. Eduskunnan jakovarasta esitetään yhteensä noin 6,8 miljoonan euron lisäyksiä, jotka kohdentuvat useille eri momenteille. Esi- ja perusopetuksen osalta voidaan nostaa esille varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen niin sanottu tasa-arvorahoitus, se vakiinnutetaan 50 miljoonan euron vuosittaiselle tasolle. Lisäksi esi- ja perusopetukseen tulee 50 miljoonan euron lisärahoitus, joka suurelta osin näkyy kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien momentilla. Tähän liittyvät oppimisen tuen uudistus ja perusopetuksen vähimmäistuntimäärän lisääminen kolmella vuosiviikkotunnilla.

Valiokunta on jo useana vuonna kiinnittänyt huomiota varhaiskasvatuksen opettajien saatavuuden haasteisiin sekä varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmääriin. Valiokunta pitää hyvänä, että varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaa pyritään helpottamaan uudella täydennyskoulutuksella, johon osoitetaan 6 miljoonaa euroa vuodelle 25. Toisen asteen koulutuksesta ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen esitetään yhteensä 1,37 miljardia euroa, mikä on 48 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 24 varsinaisessa talousarviossa. Ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan 120 miljoonan euron sopeutustoimet, joita ei hallituksen linjauksen mukaisesti kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten tai vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen.

Valiokunta pitää julkisen talouden kannalta perusteltuna sitä, että tutkintojen kasautumista vähennetään. Valiokunta korostaa kuitenkin tarvetta seurata aikuisille suunnattuun koulutukseen kohdistuvien muutosten yhteisvaikutusta. Lisäksi on hyvä, että Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle osoitetaan 10 miljoonaa euroa työn ohessa tahtuvan opiskelun työvoimapula-alojen pilotointi- ja kehittämishankkeeseen.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Korkeakouluille esitetään yhteensä noin 3,95 miljardia, mikä on yli 220 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 24 varsinaisessa talousarviossa, ja tämä aiheutuu suurilta osin t&k-lisäpanostuksista. Panostukset tutkimukseen, koulutukseen ja osaamiseen ovat erityisen keskeisiä Suomessa, jossa talouden rakenteellisena ongelmana on heikko tuottavuuden kasvu. T&k-lisäyksillä rahoitetaan muun muassa EuroHPC LUMIn korvaaminen uudella supertietokoneella, yliopistojen tuhannen tohtorin pilottia ja Suomen Akatemian tutkimushankkeita. Valtionrahoitus yliopistoille on vajaa 2,3 miljardia euroa ja ammattikorkeakouluille noin miljardi euroa vuonna 25. Näiden rahoitus kasvaa kuluva vuodesta yhteensä yli 100 miljoonalla eurolla, mikä suurelta osin aiheutui indeksikorotuksista.

Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoituksessa toteutetaan indeksitarkastukset täysimääräisesti.

Taiteen ja kulttuurin määrärahoihin hallitus esittää 535 miljoonaa euroa, mikä on 21 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 24 varsinaisessa talousarviossa. Aleneminen johtuu lähinnä valtionavustusten leikkauksista. Kulttuuritoimen säästöjen vaikutukset ovat suurelta osin taiteen ja kulttuurin vapaalle kentälle. Taiteen ja kulttuurin toimialan valtionosuuksiin tehdään lakisääteiset indeksikorotukset.

Valiokunta pitää tärkeänä vaalia suomalaista kulttuuripolitiikan pitkän linjan tavoitetta huolehtia kulttuurin elinvoimasta ja sen saatavuudesta. Valiokunta esittää kulttuurin ja taiteen yhteyteen noin 3 miljoonan euron lisäyksiä.

Lopuksi liikuntatoimen osalta. Liikuntatoimelle esitetään noin 155 miljoonaa euroa. Määrärahataso alenee kuluva vuodesta, mikä johtuu lähinnä myös valtionavustusten leikkauksesta. Suomi liikkeelle -ohjelmalle on varattu 20 miljoonaa euroa. Vuoden 25 ohjelmalla pyritään väestön liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn lisäämiseen kaikissa ikäryhmissä. Tätä valiokunta on pitänyt erittäin hyvänä ja tärkeänä ja korostaa koko väestön liikkumisen edistämisen merkitystä. Nuorisotyöhön esitetään reilut 70 miljoonaa euroa, vuoden 25 nuorisotyön määrärahoihin kohdistuu 4 miljoonan euron valtionavustusten leikkaus. Toisaalta valiokunta esittää yhteensä 570 000 euron lisäyksiä nuorisotoimeen, nuorisotyöhön, nuorten paikalliseen harrastustoimintaan ja yrittäjyys- ja taloustaitojen edistämiseen.

Puhemies, tässä esittely pääluokasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Adlercreutz, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

11.13 **Opetusministeri Anders Adlercreutz:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Haluan aluksi kiittää valiokuntia siitä työstä, jonka olette tehneet ensi vuoden talousarvioesitykseen liittyen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tärkeimmät uudistukset ja panostukset tämän hallituskauden aikana ovat olleet valiokunnassa käsiteltävänä tänä syksynä, ja on hienoa, että nämä uudistukset nyt etenevät — osa niistä jopa yksimielisesti.

Under hösten har utskotten behandlat flera av de största reformerna inom utbildningen. Stort tack för ert arbete, och det är fint att dessa nu går framåt.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Tämän hallituskauden aikana teemme merkittäviä panostuksia perusopetukseen. Se näkyy myös ensi vuoden budjetissa, joka on oleellisesti viime vuotta suurempi, kuten sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajan, edustaja Lintilän esittelemästä mietinnöstä käy ilmi.

Varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön tehdään ensi vuonna merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä kehittämistoimintaan. Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen ehdotetaan 50 miljoonan euron lisäystä vuodelle 2025. Määrärahalisäys kohdistetaan muun muassa oppimisen tuen uudistamiseen, yksityisen opetuksen järjestäjien rahoituksen nostamiseen 100 prosenttiin, eli samalle tasolle muiden kanssa, sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattamiseen kolmella vuosiviikkotunnilla. Perustaitojen vahvistaminen on avainasemassa tällä hallituskaudella, ja myös tulevilla hallituksilla tulee olla vahva tahtotila perustaitojen vahvistamisessa. Vapaan sivistystyön osalta maahanmuuttajanaisten kielikoulutukseen osoitetaan viisi miljoonaa euroa.

För den fria bildningens del riktas också en miljon euro till att stärka utbudet av svensk-språkig integrationsutbildning.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu vuonna 2025 yhteensä 120 miljoonan euron sopeutustoimet. On ymmärrettävää, että tämä säästötoimenpide aiheuttaa huolta kentällä, ja joillekin toimijoille tällä voi olla suuria vaikutuksia. On kuitenkin tärkeää muistaa, että säästö toteutetaan siten, että rahoituksen ja opiskelupaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten eikä vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen. Mutta suora vaikutus tietenkin myöskin riippuu näitten toteuttamistavasta koulutasolla.

Opiskelijan oikeutta oppimisen tukeen vahvistetaan myös toisella asteella. Tarkoitukseen ehdotetaan sekä ammatilliselle koulutukselle että lukiokoulutukselle pysyvää 10 miljoonan euron lisärahoitusta. Tavoitteena on sujuvoittaa nivelvaiheen koulutusvalintoja, vähentää koulutuksen keskeyttämistä, parantaa opiskelijoiden edellytyksiä tutkinnon suorittamiseen ja vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei kuitenkaan selviä ilman sopeutustoimia. Kaikilta sektoreilta joudutaan leikkaamaan tässä taloudellisessa tilanteessa. Keskeisimpiä sopeuttamistoimenpiteitä vuonna 2025 ovat valtionavustusten tason aleneminen 60 miljoonalla eurolla sekä hallitusohjelman mukaisen tuottavuusohjelman ja toimintamenojen vähennys noin 30 miljoonalla eurolla.

Ansiotulovähennyksen poistaminen ja työttömyysvakuutusmaksun aleneminen johtavat evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle kerättävän kirkollisveron kasvuun yhteensä noin 50 miljoonalla eurolla. Verotulojen siirtymistä valtiolta kirkolle kompensoidaan kohdistamalla yhteensä 20 miljoonan euron leikkaus evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle. Nettovaikutus tulee siis olemaan heille positiivinen. Tässä tilanteessa hallitus kuitenkin seuraa kirkollisverotuoton kehitystä ja ryhtyy toimenpiteisiin, mikäli tuotto ei kasva vuonna 2025 vähintään 20 miljoonalla eurolla, eli jos tästä ei tule positiivista vaikutusta.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Koulutus on ollut ja tulee myös jatkossa olemaan Suomen menestyksen avain. Hallituksen tekemillä uudistuksilla taataan työrauha kouluihin, ja hallituksen panostukset mahdollistavat sen, että jokainen lapsi oppisi lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Att stärka basfärdigheterna, att förnya stödet för lärande och genom att skapa arbetsro i skolan försöker vi stärka den jämlika skolan, den jämlika skolstigen och dess höga kvalitet. Det här jobbar regeringen målmedvetet för. — Tack, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

11.18 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Kiitos valtiovainvaliokunnalle ja eduskunnalle budjetin käsittelystä ja vastauksesta budjettiesitykseemme.

Tässä budjettiesityksessä julkisen talouden vaativasta ja hankalasta tilanteesta huolimatta olemme kyenneet tekemään merkittäviä investointeja erityisesti tutkimus- ja tuotekehitykseen mutta myös koulutustason nostoon. Pelkästään ensi vuonna rahoitus t&k-toimintaan kasvaa 280 miljoonalla eurolla. Teemme historiallisia investointeja tutkijakoulutukseen, huipputason perustutkimukseen, suurteholaskentaan, EU-hankkeisiin, uusiin tutkimusinfrastruktuureihin, lääketieteen kliiniseen tutkimukseen, metsätalouteen ja moniin muihin Suomen kasvun, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn kannalta tärkeisiin kohteisiin. On ilo kertoa eduskunnalle myös se, että sen jälkeen kun budjettiesitys on annettu, on myös varmistunut se, että Suomi saa rahoituksen Lumi-tietokoneen päivittämiseen, niin kutsuttuun tekoälytehtaaseen, ja tämä tarkoittaa, että Kajaaniin syntyy uusi, entistäkin tehokkaampi ja nopeampi suurteholaskennan kapasiteetti, joka hyödyttää Suomea ja tietenkin myös Itä-Suomea massiivisesti ja luo meidän edellytyksiä parantaa kilpailukykyämme laajasti ja vastaa meidän tutkimus- ja kehitystoiminnan infrastruktuurin kehitystarpeisiin. [Tuomas Kettunen: Tämä on hyvä!]

Kestävä talouskasvu ei synny ilman riittävää ja korkeatasoista osaamista, uutta luovaa tutkimusta ja yksityisen sektorin merkittävää tutkimus- ja tuotekehityspanosten kasvua. Massiiviset t&k-rahoituksen kohdennukset tehdään nyt niin, että niillä saavutetaan osaamiseen, tuottavuuteen ja kilpailukykyyn liittyvät tavoitteet. Uuden rahoituksen on kannustettava koko järjestelmää kehittymään ja uudistumaan. Nyt näyttää siltä, että etenemme kohti neljän prosentin tavoitetta kohtuullisen hyvin. Viimeiset luvut näyttävät siltä, että olemme tällä hetkellä 3,1 prosentin bkt-osuudessa t&k-investoinneissa. Meillä on aikaa vielä vuosia — 2030 on tämä tavoitevuosi, ja uskon, että näillä lisäpanostuksilla tulemme saavuttamaan tämän kunnianhimoisen neljän prosentin tavoitteen bkt:stä.

Me pyrimme myös nostamaan suomalaisten koulutustasoa. Erityisesti suomalaisten nuorten koulutustason nostaminen kohti 50 prosentin tavoitetta korkeakoulutettuja vuoteen 2030 mennessä on tärkeä tavoite. Ensi vuodelle lisärahoitusta on käytettävissä aloituspaikkojen lisäämiseen. Kuten tässä jaoston puheenjohtaja kertoi, myös varhaiskasvatuksen kovaan osajapulaan kohdennetaan nyt uudella tavalla lisärahoitusta. Ensi vuonna kuusi suurinta kaupunkia saa uuden kuuden miljoonan euron rahoituksen, jolla ne voivat hankkia varhaiskasvatuksen opettajankoulutusta omalle henkilöstölleen. Tätä mallia valmisteltiin yhdessä kaupunkien kanssa. Uskon, että se tulee vastaamaan kaupunkien, erityisesti suurten kaupunkien, varhaiskasvatuksen ammattilaisten pulaan, ja siellä voimme lisäkouluttaa jo sitoutuneita osaavia ammattilaisia opettajiksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus suojaa korkeakoulutusta, tiedettä ja tutkimusta leikkauksilta, ja panostamme niihin myös merkittävästi lisärahoitusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kohdistuu kuitenkin myös sopeutuksia, myös vaikeita sellaisia, joilla on vaikutuksensa. Ensi vuonna taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuu 17,4 miljoonan

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

euron sopeutukset ja tästä 9,9 miljoonaa kohdistetaan esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoitukseen ja 6,5 miljoonaa euroa valtionavustuksiin. On hienoa huomata, että vaikka täydentävässä talousarviossa myös lainauskorvauksien tasoa pystyttiin jo nostamaan, eduskunta on nyt omalta osaltaan tehnyt sinne lisäkohdennuksia. Näillä voidaan vähitellen päästä siihen eduskunnankin esittämään tahtotilaan, että lainauskorvausten tasoa voidaan nostaa kohti pohjoismaista tasoa. Tämä on erittäin hyvä uutinen kirjailijoillemme. Valtionavustuksiin kohdistuvista sopeutuksista noin neljä miljoonaa kohdistetaan tieteen edistämisen valtionavustuksiin. Sillä momentilla käytännössä on esimerkiksi erilaisia ajatuspajatoimintoja, joiden valtionavustus ensi vuonna tulee loppumaan. Kiitän eduskuntaa edelleen merkittävistä päätöksistä lisätä myös kulttuurin ja tieteen edistämisen avustusten määrärahoja, vaikkakin pieneltä osin, mutta kaikilla pienilläkin summilla on tälle alalle valtava merkitys. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Bergqvist, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

11.23 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies, ärade talman! Haluan aluksi kiittää sivistysvaliokuntaa ja valtiovarainvaliokuntaa siitä työstä, jonka olette tehneet ensi vuoden talousarvioesitykseen liittyen, ja myös lisämäärärahoista, jotka opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle on osoitettu varsinkin nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

För att skapa framtidstro behöver vi satsa på förebyggande åtgärder inom ungdomsarbetet och få finländarna att röra på sig mer.

Ensi vuonna opintotukeen ehdotetaan käytettäväksi reilu miljardi euroa, mikä on 185 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Määrärahasta arvioidaan noin 700 miljoonaa euroa aiheutuvan opintoraha- ja asumislisämenoista. Summassa on huomioitu muiden kuin lasta huoltavien opiskelijoiden siirto yleisestä asumistuesta asumislisän piiriin hallituksen keväällä tekemään kehyspäätöksen mukaisesti.

Lainamäärien kasvun vuoksi opintolainojen valtiontakauksesta aiheutuviin menoihin ehdotetaan yhteensä noin 250 miljoonaa euroa.

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatukeen varataan noin 40 miljoonaa euroa. Tämä on tärkeä ja konkreettinen tuki opiskelijoiden arjessa.

Koulumatkatukimenoihin ehdotetaan 100,2 miljoonan euron määräraha, jota vähentää koulumatkatukioikeuden rajaaminen maksuttoman koulutuksen opiskelijoille.

Päätoimisen opiskelijan toimeentuloturva muodostuu pääasiassa opintorahasta, opintolainasta ja uudistuneesta asumislisästä. Yksilöllinen asumislisä soveltuu opintotuen piirissä oleville opiskelijoille ruokakuntakohtaista, yleistä asumistukea paremmin. Muutokset helpottavat myös opiskelijan tulojen suunnittelua vuoden aikana, jolloin opiskelijan tarvitsee noudattaa vain yhtä tulorajaa.

Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan vajaan 71 miljoonaa euroa, joka on noin kolme miljoonaa euroa vähemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Nuorten hyvinvointia tuetaan hallitusohjelman mukaisesti. Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Hallituksen kehysriihessä päättämästä poikihallinnollisesta viiden miljoonan euron nuorisopakettista kohdennetaan hallinnonalalle miljoonan euron lisäyksen kuntien nuorisotoimille koulu- ja oppilaitosnuorisotyön hankkei-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

siin, joiden rahoituksen hallitus on vakinaistanut valtion talousarvioon. Juuri tällaista nuorten arkea lähellä olevaa ennalta ehkäisevää toimintaa haluamme vahvasti edistää.

För att anpassa ekonomin har vi varit tvungna att göra vissa avvägningar. Den röda tråden är att trygga verksamheten som direkt når ut till barn och unga. Vi vill nå ut till de mest utsatta, samtidigt som vi inte heller kan vända ryggen till dem som det redan går bra för.

Nuorisotyön osuus valtionalouden sopeutuksista ensi vuonna on noin neljä miljoonaa euroa kohdentuen nuorisotyön kokeilu- ja kehittämistyön valtionavustuksiin. Sopeutuksissa huomioidaan kansalaisjärjestöjen nuorisotoiminnan sekä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edellytysten turvaaminen.

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan vajaan 155 miljoonaa euroa, joka on noin 11 miljoonaa euroa vähemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Liikuntatoimen osuus valtionalouden sopeutuksissa ensi vuonna on vajaan 10 miljoonaa euroa kohdentuen pääosin liikuntapaikkarakentamisen valtionavustuksiin. Tahtotilana on, että säästöt eivät kohdistuisi liikunta- ja nuorisokenttään kohtuuttomasti. Kenttä tarvitsee riittävästi aikaa sopeutua säästötoimiin — siksi säästöt suunnataan mahdollisuuksien mukaan sellaiseen toimintaan, jota ei vielä ole olemassa.

Liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen on varattu hallituskaudeksi vuosittain 20 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutetaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollista Suomi liikkeelle -ohjelmaa. Liikuntaa ja huippu-urheilua edistetään hallitusohjelman mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden vahvistamiseen.

Ärade talman! Avslutningsvis kan det konstateras att vi har lyckats öka deltagandet i hobbyverksamheten för elever. Finlandsmodellen ökar hobbyverksamheten för elever och når också dem som befinner sig i en utsatt ställning. Det här framgår av ett pilotprojekt som vi på undervisnings- och kulturministeriet har gjort tillsammans med Me-säätiö. Jag är glad för att den här satsningen nu ger tydliga resultat och jag vill samtidigt passa på att tacka alla ledamöter som jobbat för detta. Det är ett arbete som pågått under flera regeringsperioder och detta långsiktiga arbete har nu burit frukt. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Halukkaat edustajat voivat pyytää vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

11.29 **Milla Lahdenperä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osaamiseen ja tutkimukseen panostaminen on pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna keskeistä talouskasvun tukemisessa ja julkisen talouden tervehtyttämässä mutta yhteiskunnan menestymisen ohessa erittäin tärkeä osa yksilöiden hyvinvointia ja työllistymistä ajatellen.

OKM:n toimiala on priorisoinut oikein tässä talouden tilanteessa ja antaa rahoitusta sinne, missä ensisijaisesti tarvitaan: oppimisen tukeen, perustaitoihin, tutkimukseen, kiusaamisen vastaiseen työhön ja nuorisotyöhön.

Kysyisin ministereiltä: Valitettavasti oppilasväkivaltaa, kiusaamista, tapahtuu kouluissa. Olisiko meillä mahdollisuus täältä eduskunnasta käsin antaa edelleen lisää toimivaltuuksia rehtoreille muun muassa oppilaan määräaikaan erottamiseen? — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari, olkaa hyvä.

11.30 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän ongelma on tuottavuus. Suomessa tuottavuus on aika heikkoa. Ja jos ajatellaan esimerkiksi Tanskaa, jossa lääkeyhtiö tuo neljä prosenttia bruttokansantuotteeseen lisäarvoa, niin tämä ai-vopääoma on se, mikä on äärimmäisen tärkeä meille. Olen iloinen siitä tki-panostuksesta ja muusta, että mekin Suomeen saisimme lisää menestyviä yhtiöitä ja ihmisiä, jotka luovat ja tuovat meille asioita.

Toinen tärkeä asia on työvoiman saatavuus ja osaava työvoima. Nämä oppimiseen panostukset, varsinkin tämä oppimisen tuen panostus, ovat nyt semmoinen asia, mikä tulee enemmän kuin tarpeeseen. Mitä aikaisemmin pystymme tukemaan oppilaita, niin näin he pääsevät opinnoissa eteenpäin ja pystyvät sitten olemaan meillä hyviä työntekijöitä, koska työvoiman heikko osaaminen ja saatavuus on meidän talouskasvun este ja tuottavuuden este. Haluaisin näistä panostuksista kiittää.

Lisäksi haluaisin vielä kiittää myös edustaja Lahdenperää hyvästä kysymyksestä. Minä mielelläni kuulen siihen myös vastauksen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

11.32 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kasvaneet työttömyysluvut vaatisivat nyt kiireesti toimia suunnanmuutokseen myös OKM:n sektorilta. Hallituksen politiikka, jolla heikennetään uudelleen-kouluttautumisen mahdollisuuksia, kuitenkin vaikuttaa ihan toiseen suuntaan: aikuiskoulutustukea on lakkautettu ja vapaan sivistystyön rahoitusta on leikattu, ja nyt tulevat nämä ammatillisen koulutuksen erityisesti aikuisiin iskevät ensi vuoden 120 miljoonan säästöt.

Monien alojen osaajapulan helpottaminen tulee yhä vaikeammaksi, sillä yritysten työvoimatarpeesta yli puolet kohdistuu nimenomaan ammattiin koulutettuihin. AMKE ry:n laskelmien mukaan leikkaus tarkoittaa yli 11 000:ta ammattikoulutettua osaajaa vähemmän tilanteessa, jossa Suomen talous tulisi keinolla millä hyvänsä saada elpymään. Osaajapula on myöskin monen yrityksen kasvun este, ja myöskin työttömyyteen, joka nyt on kasvanut, sillä on suuri vaikutus.

Meidän SDP:n vaihtoehtobudjetissa tästä ammatillisesta koulutuksesta ei leikattaisi. Mutta, arvoisa hallitus, kysyn: miksi ihmeessä te vaikeutatte näillä leikkauksilla uudelleen-kouluttautumista ja osaamisen ylläpitämistä, jota nyt niin kipeästi tarvitaan, jotta se työllisyys saadaan ylöspäin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

11.33 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä OKM:n hallinnonalalla on paljon hyvää, esimerkiksi tämä tutkimus- ja kehitysrahoituksen nosto, se parlamentaarisen sovun toteuttaminen, ja tietenkin myös nämä perusasteen panostukset eli nämä lisäoppitunnit ja oppimisen tuen turvaaminen.

Tästä olisinkin kysynyt ministeri Adlercreutzilta: Kuinka aiotaan sitten seurata ja varmistaa se, että perusasteella kunnissa todella tämä oppimisen tukeen varattu rahoitus menee aidosti sinne, minne sen kuuluu mennä? Se on kunnille sitä yleiskatteellista rahaa, sitä ei voi korvamerkitä ja jää kuntien vastuulle toteuttaa tämä, että siellä varmasti on sitten nii-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

tä erityisopettajia riittävästi paikalla ja ryhmät pienenevät, näitten tukea tarvitsevien oppilaiden ryhmät. Tästä varmistuksesta olisin halunnut kysyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

11.34 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi toimittaja kyseli tässä minulta, mikä on hallituksen ja opposition koulutuspolitiikan ero, ja koetan nyt budjetin vinkkelistä nostaa näitä eroavaisuuksia. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Ensinnäkin tässä jo mainittiin tämä ammatillisen koulutuksen suuri 120 miljoonan euron leikkaus, jota emme olisi toteuttaneet. Se osuu myös jatkuvaan oppimiseen ja aikuisten kouluttamiseen. Jatkuvan oppimisen visio tuntuu puuttuvan kyllä hallitukselta. Myös aikuiskoulutustuen lakkautus liittyy juuri siihen. Opettajien täydennyskoulutuksesta vähennetään 15 miljoonaa. Toivottavasti tätä ei tarvitse jatkaa.

Mitä olisimme tehneet toisin? Kaksivuotista esiopetusta olisimme jatkaneet, lisänneet vielä entisestään tasa-arvorahoitusta, ja korkeakoulujen aloituspaikkojen paine, kasvattaa niitä vielä enemmän, on kyllä olemassa. Oikeastaan haluaisin kysyä hallitukselta: voitteko taata, että koulutukseen ei tule leikkauksia tulevina vuosina enää? [Puhemies: Kiitoksia! — Ben Zyskowicz: Eli ero on se, että teillä on rahaa!] — Kyllä, koulutukseen on rahaa. [Puhemies koputtaa — Ben Zyskowicz: Eli teillä on rahaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

11.35 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen huolissani siitä, miten nämä hallituksen 120 miljoonan euron leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta vaikuttavat jo ennestään riittämättömän lähiovetuksen määrään. Hallituksella on sinänsä hyviä uudistuksia ammatillisen koulutuksen oppimisen tukeen ja oppimisen tukeen muutoinkin, ja rahoitusjärjestelmään on tulossa muutoksia ammatillisessa koulutuksessa, mutta miten nämä yhteensovittuvat näiden leikkausten kanssa?

Ja vielä tästä ammatillisen koulutuksen lähiovetuksesta tarkemmin. Se on yhdenvertaisuuskysymys toisella asteella. Haluaisin kysyä opetusministeriltä: miten voi olla, että meillä toisella asteella oppivelvollisilla ammatillisessa koulutuksessa on toistuvasti kahden tai neljän tunnin koulupäiviä? Sitten samalla korkeakouluista vastaavalta ministeriltä haluan kysyä: miten mahdollistuu tämä meidän koulutustasomme nosto, jossa sen potentiaalin pitäisi olla sieltä ammatillisen koulutuksen puolelta jatkavissa nuorissa? [Puhemies koputtaa] Jos he saavat näin vähän opetusta, niin millä eväillä he lähtevät yliopistoon tai ammatikorkeakouluun [Puhemies koputtaa] ammatillisen koulutuksen puolelta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. Nyt minuutti on käytetty. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

11.36 **Mikko Ollikainen r** (vastauspuheenvuoro): Årade talman, arvoisa puhemies! Kiitoksia ensinnåkin esittelyistå ja myös sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajalle ja tåstå keskustelusta. Tosiaan tåsså annetaan lisåmääråråhaa sivistykseen ja tieteeseen, ja on todella tårkeå asia tåsså suhteessa muun muassa tki:lle, ettå luodaan tulevaisuudenuskoa. [Veronika Honkasalo: Mitenkås se syvenevå eriarvoisuus sitten?]

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Under den här perioden satsar vi mycket på baskunskaperna läsa, skriva och räkna, och det här är jätteviktigt för att vi ska skapa en god grund inför framtiden. Detsamma gäller också stödet för lärande, där vi fick ett enhälligt betänkande på grundskolesidan. Jag tycker det är jättefint och en bra sak att man kan satsa en hel del pengar på det här och att det fokuseras rätt och att det implementeras väldigt bra.

Kysyisin tosiaan oppimisen tuesta. On todella hyviä panostuksia myös toiselle asteelle ja perusosaamiseen ja perustaitoihin, mutta työrauhasta kysyisin opetusministeriltä, kun paljon keskustelua kännyköistä on ollut viime vuosina: [Puhemies koputtaa] Milloin tämä esitys tulee?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

11.38 **Mika Poutala kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikkumattomuus maksaa kolme miljardia euroa vuosittain Suomelle. Suomi liikkeelle -ohjelmasta — mikä on totta kai historiallinen panostus, 20 miljoonaa euroa vuosittain, nimenomaan liikkumisen kasvattamiseen ja varsinkin heidän kohdallaan, ketkä eivät vielä liiku ollenkaan — löysin tämmöisen: perheliikuntaneuvonta tulossa neuvoloihin. Tämä oli erittäin iloinen ja myönteinen asia, koska tämä nimenomaan lisää sitä liikunnallisen elämäntavan kasvua heti sieltä pienestä lapsesta lähtien, ja totta kai tällä myös pyritään auttamaan vanhempia tähän liikunnalliseen elämäntapaan, jos ei sitä vielä siinä vaiheessa ole, kun perheellisäystä tulee.

Oikeastaan haluaisin kysyä, minkälaisia muita asioita tässä Suomi liikkeelle -ohjelmassa on tähän liikunnallisen elämäntavan kasvattamiseen ja sen opettamiseen ja lisäämiseen meidän väestön keskuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

11.39 **Pia Hiltunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus on tosiaan tulevaisuusinvestointi, ja on tärkeää, että siihen panostetaan. Nyt, kun lapsimäärät pienenevät, on entistä tärkeämpää, että me saadaan lapset hyvinvoivina ja osaavina osaksi yhteiskuntaa myös tulevaisuudessa.

Kunnissa on haastavat taloustilanteet, ja koska sivistyspalvelut ovat suurin osa sitä budjettia, niin ne leikkaukset tulevat näkymään tällä koulutuspuolella ennen kaikkea, ja siksi olen myös oikeastaan huolissani tästä 50 miljoonan euron oppimisen tuen panostuksesta, että millä turvataan, että se menee sinne oppimisen tukeen varmasti.

Ja toisena kysyisin, että koska nämä lapsimäärät laskevat, niin kentältä tulee viestiä, että opettajat ovat työttöminä ja kunnat eivät palkkaa uusia opettajia. Onko ministeriössä tunnistettu tämä tilanne, ja millä tavalla siihen tullaan puuttumaan, että opettajat voivat kouluttautua esimerkiksi sosiaaliryöntekijöiksi tai jollekin muulle alalle? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

11.40 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus tosiaan panostaa osaamis- ja koulutustason nostoon, muun muassa antaa tukea ja aikaa perustaitojen oppimiseen, ja tekee merkittävät lisäpanostukset parlamentaaristen linjauks-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

ten mukaisesti tki-panostuksiin. Myös jo alalla toimivien ammattilaisten täsmäkoulutusmahdollisuuksia parannetaan muun muassa varhaiskasvatus- ja erityisopettajien osalta.

Kun puhutaan opetus- ja kulttuuriministeriöstä, yhteiskunnallisesti on kyse taiteesta, kulttuurista, liikunnasta, koulutuksesta ja erityisesti nuorista ja heidän tulevaisuudennäkemyksistään. Niihin näkemyksiin vaikuttavat myös yhteiskunnallinen keskustelu ja ilmapiiri niin eduskunnassa kuin myöskin sitten kouluissa ja laajemmin.

Kaksi erityistä aihetta, mitä meidän kaikkien kansanedustajien pitää pitää, on, että kiusaamiseen puututaan aina, on se sitten koulussa tai yhteiskunnassa muutenkin, ja rasismiin puututaan aina, on se sitten koulussa tai yhteiskunnassa laajemmin.

Lopuksi sanon, [Puhemies koputtaa] että sivistysvaliokunta on tehnyt hyvää, yhteistä hallitus—oppositio-rajat ylittävää politiikkaa. [Puhemies: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty!] Kiitos siitä puheenjohtaja Tuula Haataiselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

11.41 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Huoli tuottavuudesta on tietysti hyvinkin perusteltu, ja siitä tulee kantaa huolta.

Tässä on erittäin hyvin nyt tämä tki-puoli hoidettu. Siellä on taustalla tämä parlamentaarinen työ, joka tuli viime kaudelta. Mutta tämä ammatillisen koulutuksen 120 miljoonaa on tietysti ongelmallinen jo siinä, että Suomen Pankki totesi, että jos kehitys väestönkasvussa ja koulutuksessa jatkuu samanlaisena, niin 2040-luvulla meillä inhimillinen pääoma alkaa laskemaan. Tällä on ilman muuta iso merkitys taloudelle ja tulevaisuudelle.

Pitäisin hyvänä, jos siellä ministeriön puolella pohdittaisiin sitä, pystyttäisiinkö teemmään samanlainen parlamentaarinen pitkäjänteinen työ inhimillisen pääoman kasvattamiseksi kuin mitä tehtiin t&k-rahoituksen osalta, koska sillä tulisi olemaan sitten pitempi kaari.

Sitten vielä lyhyesti taiteen ja kulttuurin osalta: olen erittäin huolestunut taiteen ja kulttuurin tilanteesta [Puhemies koputtaa] ja nimenomaan siitä, mitä vapaalla kentällä tulee tapahtumaan näitten leikkausten jälkeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

11.42 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen, pienen maan, osaaminen ja oikeastaan koko menestys perustuu siihen sivistykseen ja koulutukseen, mikä meillä on.

Tästä vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta me panostamme merkittävällä tavalla korkeakoulutukseen ja perusopetukseen sekä esiopetukseen. 8,5 miljardia euroa, koko tämän opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso, on 442 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 24. Esi- ja perusopetuksen rahoitusta vahvistetaan portaittain: vuonna 27 lisärahoitus on 200 miljoonaa ja vuonna 25 noin 100 miljoonaa euroa.

Haluan kiittää sivistysvaliokuntaa siitä yksimielisestä mietinnöstä oppimisen tuen osalta. Tämä on erittäin tarpeellinen ja odotettu uudistus opetuskentällä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

11.43 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen varhaiskasvatuksessa tai koulussa työtä tehnyt tietää, että se, miten lapsella, perheellä menee, vaikuttaa sinne päiväkotiryhmään tai koululuokkaan. Kysynkin näiden alojen ammattilaisten puolesta: miten olette hallituksessa arvioineet kokonaisuutena politiikkanne vaikutuksia varhaiskasvatuksen ryhmiin ja koululuokkiin?

Lapsiperheköyhyyden lisääminen tulee aivan varmasti näkymään kouluissa. Lapset joutuvat muuttamaan asumistukien leikkauksien myötä, luopumaan harrastuksistaan, luopumaan nuorisotyön palveluista. Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluiden ruuhkat ja sote-palveluiden ruuhkautuminen näkyvät aivan varmasti siinä, miten lapset ja nuoret voivat. Jokainen ammattilainen on varmasti koulussa tai päiväkodissa kiitollinen siitä, että sinne lisätään esimerkiksi joitain tuen resursseja, mutta ei se lohduta, jos samaan aikaan on huoli siitä, että joutuu lähettämään sen lapsen kotiin, jossa on väkivallan, päihteiden, mielenterveysongelmien uhkaa, tai joutuu kertomaan lapselle vastauksia siihen, miksi hänellä ei ole tänäänkään varusteita liikuntatunnille, kun perheellä ei ole varaa.

Eli miten olette arvioineet kokonaisuutena lapsi- ja perhepolitiikkanne vaikutuksia koululuokkiin ja varhaiskasvatuksen ryhmien toimintaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

11.45 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vierailin viime viikonloppuna Äänekoskella, ja Äänekosken Suolahdella oltiin todella huolissaan vaneritehtaan sulkemisesta ja siitä koituvasta työttömyydestä alueelle. Siellä annettiin minulle sellaista viestiä, että tämä ammatillisen koulutuksen 120 miljoonan leikkaus yhdistettynä aikuiskoulutustuen poistoon tulee johtamaan siihen, että näille työttömille ihmisille on vaikeampi löytää uudelleen kouluttautumisen mahdollisuuksia. Olen kysymässä, oletteko arvioineet näitä yhteisvaikutuksia jatkuvaan oppimiseen ja uudelleen kouluttautumiseen.

Sitten näistä kulttuurileikkauksista. Minä olen itse ollut tosi huolissani siitä minun mielestäni aika väheksyvistä tavasta, millä näistä on hallituksen suunnalta puhuttu. Tätä mitataavaa on jatkuvasti pyritty pienentämään, sen vaikutuksia on pyritty vähättelemään puhumalla siitä, että ei tämä oikeasti ole niin iso summa. Riman alitti eräs kokoomuksen kansanedustaja, joka puhui säästöistä kitisevästä kulttuurieliitistä. Ette kai te jaa, ministeri Multala, tätä näkemystä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

11.46 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus, aivan kuten täällä on todettu, on yhteiskunnan tärkein pääoma, ja sinänsä haluan kiittää hallitusta tästä tärkeästä oppimisen tuen uudistuksesta. Se on ollut hyvin toivottu, ja pidän sitä erittäin tärkeänä, että se vietiin yksimielisesti läpi. Mutta rahoituksen täytyy olla kunnossa, ja nyt kunnilta tällä hetkellä tulee erittäin huolestunutta viestiä siitä, että kunnilta leikataan, valtionosuuksista leikataan, ja se kyllä tulee kohdistumaan myöskin perusopetukseen. Joten ministerille kysymys: miten huolehditte tämän tärkeän uudistuksen toimeenpanosta?

Yhtä lailla minäkin jaan huolen ammatillisen koulutuksen leikkauksista, tästä 120 miljoonasta ja erityisesti sen aikataulusta. Meidän oppilaitoksemme ovat hyvin huolissaan tällä hetkellä siitä, miten leikkaukset tulevat vaikuttamaan ei pelkästään aikuiskoulutukseen vaan myös sitten niiden oppivelvollisten osalta. Täällä on herätetty myös aiheellinen kysy-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

mys hallitukselle siitä, miten näette tulevaisuudessa myös jatkuvan oppimisen tulevaisuuden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

11.47 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ministereille esittelystä. Kiitoksien aika on myös Kainuusta sen suhteen, että voimme olla koko kansakuntana tyytyväinen sen suhteen, että Lumi-supertietokone saa jatkoa. Kun se vuonna 22 aloitti toimintansa siellä Kajaanissa entisen paperitehtaan salissa, niin nyt se saa jatkoa, ja kiitoksia siitä hallitukselle.

Mutta hieman risuja näin joulun alla täytyy antaa tämän ammatillisen koulutuksen leikkauksen osalta, se 120 miljoonaa leikkausta. Se harmittaa sen suhteen, että se harventaa meidän oppilaitosverkostoa, ja olen huolissani näistä luonnonvara-aloista, kun kuitenkin muun muassa Keski-Pohjanmaalle sinne Kannukseen on tehty uusi navetta oppilaitoksen yhteyteen. Jos sinne tehdään kovia säästöjä, niin ne kyllä tulevat haittaamaan meidän huoltovarmuuden tulevaisuudentekijöitä.

Sitten vielä tänne kulttuuri- ja taidealan suuntaan tehdyt leikkaukset kyllä mietityttävät, koska kunnilla ei tässä taloustilanteessa ole mahdollisuutta tukea kulttuuri- ja taidealan toimijoita tämän valtiontuen vähentyessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

11.48 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen myös erittäin huolissani kulttuurialan tilanteesta. Nämä hallituksen leikkaukset vaarantavat paitsi kulttuurin elinvoiman myös lukuisten suomalaisten mahdollisuudet nauttia, oppia ja harrastaa kulttuurin äärellä.

Hallitus on toistuvasti yrittänyt väittää, että lapset on pidetty näitten kulttuurileikkauksen ulkopuolella. Tämä ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa, sillä kulttuurileikkauksilla on valtava vaikutus kulttuurin saavutettavuuteen ja alan toimintaedellytyksiin, ja totta kai se myös tätä kautta iskee lapsiin ja nuoriin.

Leikkaukset saattavat pistää myös kaupungit eriarvoiseen asemaan. Leikkauksien johdosta varsinkaan pienillä alueilla ja pienillä kunnilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia enää tuottaa kulttuuripalveluita.

Me vihreät emme halua sellaista Suomea, missä kulttuuripalvelut tulisivat olemaan sellaiset, että niitä voisivat kuluttaa ihmiset paremmasta sosioekonomisesta asemasta taikka alueellisista näkökulmista. Me halutaan sellainen yhteiskunta, jossa kaikilla on mahdollisuus kulttuuripalveluihin. Olisinkin kysynyt ministeriltä: eihän tulevaisuudessa enää [Puhemies koputtaa] leikata lisää kulttuurilta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

11.49 **Timo Furuholm vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä koko hallituksen budjetti haitallinen pienituloisen suomalaisen näkökulmasta, kun palvelut ympäriltä häviävät ja ostovoima heikkenee.

Arvoisa puhemies! Mutta yhden asian hallitus todella osaa, ja se on juhlapuheet. Niitä riittää ihan kaikille, myös liikunnalle ja kulttuurille. Puheissa näiden merkitys ymmärre-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

tään, mutta realismia on se, että molemmista leikataan samalla, kun te väitätte, etteivät ne leikkaukset vaikuta mitään — tosiasia on, että kyllä ne vaikuttavat. Suorat leikkaukset ja näiden alvien korottaminen kiihdyttävät sitä kehitystä, jossa liikunta ja kulttuuri polarisoituvat sekä sosioekonomisesti että maantieteellisesti. Toimet johtavat siihen, että alan toimijoiden mahdollisuudet heikkenevät. Nyt kun täällä on paikalla sekä väistyvät että tulevat ministerit, niin kysyn: sovitaanko me nyt, että näille sektoreille ei enää kohdistu leikkauksia jatkossa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

11.51 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kulttuuripalveluille tarjotaan henkisen kriisinkestävyys-, hyvinvoinnin ja yhteenkuuluvuuden tunteen ylläpitäjän roolia. Tämmöistä rooliahan on hankala ylläpitää ilman resursseja ja silloin, jos kulttuurialaa ei arvosteta. Leikkausten, mitä hallitus esittää, myötä kulttuurialan työpaikat vähenevät, kulttuurin tarjonta vähenee ja ylipäätään luovien alojen kasvupotentiaali heikentyy. Kerrannaisvaikutuksiltaan nämä kulttuurileikkaukset osuvat varsinkin itäisessä Suomessa kulttuurilaitoksiin. Hallitus leikkaa yli 17 miljoonaa euroa kulttuurista, mikä on suhteellisesti neljä kertaa enemmän kuin OKM:n muusta budjetista. Olisin kysynyt näistä vaikutusten arvioinneista, mitä säästöihin on tehty.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

11.52 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan osaltani kiittää OKM:n hallinnonalaan hyvistä tukikohteista, viikkotyötuntien lisäämisestä, oppimisen tuen mahtavista uudistuksista ja samoin panostuksista tieteeseen ja tutkimukseen.

Mutta kysymyksenä kysyisin S2-oppilaista eli suomea toisena kielenä opiskelevista. Näissä ryhmissä on osaamistasossa valtavia eroja, on siellä ryhmän sisällä ja suhteessa S1-opetukseen, ja vaarana on, että sinne S2-ryhmään jäävät oppilaat helposti, vaikka heillä olisi edellytyksiä siirtyä S1-opetukseen. Kysyisinkin opetusministeriltä: onko S2-opetuksen toimivuutta arvioitu, ja ovatko kriteerit S2-opetukseen osallistumisesta ja säännöllisestä arvioinnista tulossa valmisteluun? Ja itse kiinnittäisin huomiota siihen, että olisi yhdenmukaiset ja valtakunnallisesti samanlaiset kriteerit, arvioinnit, opetuksen ottamisesta ja siellä pysymisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

11.53 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluaisin yhtyä edustaja Kettusen kiitoksiin Lumi-tietokoneeseen liittyen ja aiemmin edustaja Kososen kiitoksiin useammastakin asiasta.

Te haluatte kuitenkin vähentää syrjäytymistä, niin kuin ministerien puheenvuoroissa tuli esille, mutta samalla leikkaatte muun muassa ammattikoulusta ja vähennätte sieltä sitten resursseja, näitä aikuisia ihmisiä. Se tuntuu suoraan sanottuna vähän ristiriitaiselta. Ammattikoulusta leikkaaminen on näin laajemminkin mielestäni väärä arvovalinta. Kyse on kuitenkin siitä 120 miljoonasta tai 1 600 opettajasta, useammasta pienestä yksiköstä. Se ei ole ihan pieni leikkaus.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Mutta olen erityisen kiinnostunut tästä luonnonvara-alasta. Suomihan elää luonnonvaroistansa, ja luonnonvara-alojen opetushan on ehkä keskimääräisesti monia muita aloja kalliimpaa, ja sitten toisaalta meillä ei ole varaa menettää näitä luonnonvara-alan osaajia, me tarvitaan niitä, joten minun mielestäni olennainen kysymys olisi: miten varmistetaan, että nämä säästöt eivät osu nimenomaan näihin luonnonvara-aloihin ja miten me tuetaan sitä, että sinne myös jatkossa niitä opiskelijoita saadaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

11.54 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät ministerit! Erinomainen ja merkittävä hallituksen esitys on perusopetuslakiin kirjattava liikunnallinen elämäntapa. Liikunnallinen elämäntapa tulee ulottaa myös kotien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Myöskin hallituksen Suomi liikkeelle -ohjelma 16 kohdallaan on tärkeä toimenpide kansamme toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Jokaisella kansalaisella on myös oma vastuu liikkumisestaan ja hyvinvoinnistaan. Liikkumattomuuden kustannukset ovat 3,3 miljardia euroa. Liikkumattomuudella on merkitystä myös mielen hyvinvoinnissa, jonka kustannukset ovat merkittävästi kasvaneet. Meistä jokainen edustaja tässäkin salissa voi näyttää esimerkkiä ja asennetta liikunnallisessa elämäntavassa kansamme edustajina.

Arvoisa ministeri, kysyn: kuinka liikunnallisen elämäntavan kirjaus perusopetuslakiin tullaan koulujen arjessa toteuttamaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

11.55 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saimme valiokunnassa yksimielisesti hyväksytyksi tämän oppimistuen uudistuksen, ja siihenhän tuli lisää resursseja, kiitos siitä. Samoin on hieno asia, että tämä parlamentaarisesti sovittu tki-rahoitus jatkuu.

Mutta haluanpa tässä nostaa esiin kolme asiaa, jotka ovat tämmöisiä kriittisiä kohtia, ja ne liittyvät taiteen ja kulttuurin rahoitukseen kohdistuviin leikkauksiin. Siellä pieneltäkin tuntuvat muutokset ovat isoja, kun rahoitus osittain leikkaantuu lähes kokonaan taide- ja kulttuurikentällä joiltakin toimijoilta.

Toiseksi sitten jatkuvan oppimisen tulevaisuus huolettaa. Tämä ammatillisen koulutuksen leikkaus kohdistetaan nyt aikuisväestöön, aikuisopiskelijoihin, mutta sehän kohdistuu koko ammatilliseen koulutukseen. Se on vakava asia. Ja aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tähän liitettynä vähentää tätä elinikäisen oppimisen periaatetta, sen toteutumista.

Koulutustason nostaminen on kaiken a ja o, ja siitä minusta kyllä täällä Lintilä nosti esiin asian, jota olen itsekin pitänyt esillä, eli että tarvittaisiin tämmöisen jatkuvan oppimisen [Puhemies koputtaa] parlamentaarinen työ uudelleen. Onko sitä hallituksessa mietitty vakavasti käynnistää?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

11.56 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille. Urheiluministeri Bergqvist nosti esille liikuntaan, sporttiin tulleet säästöt, ja ne ovat isoja. Täytyy muistaa, että liikuntapaikkarakentamisessa on kyse myös korjausvelas-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

ta, ja sen takia meidän täytyy yhdessä huolehtia, että määrärahat siellä ovat tulevaisuudessa riittäviä. Rakenteita pitää uskaltaa ravistella ja uudistaa.

Ja ei meidän huippu-urheilulla onneksi mene niin huonosti kuin välillä iltapäivälehdistä lukiessa voi ymmärtää. Viikonloppuna Suomi voitti maailmanmestaruuden salibandyssä. Lämpimät onnittelut meidän salibandymaailmanmestareille. Itse ajattelen, että ehkä suomalainen yhteiskunta kaipaa enempi tätä mestarivalmentaja Esa Jussilan believe-henkeä ja -asennetta, että me nousemme sieltä kanveesista ylös.

Kysyisin loppuun ministeri Anders Adlercreutzilta tästä kännykkäkiellosta: onko asia nyt etenemässä niin, että se ensi syksynä saadaan todella luvatusi voimaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

11.58 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on tuotu esille, ammatillisella koulutuksella on suuri merkitys. Opiskelijoista jää alueelle tutkistui yli 70 prosenttia, kun korkeakoulutetuista se on noin 30 prosenttia. Työvoiman tarve kohdistuu suurilta osin ammatillisen koulutuksen saaneeseen työvoimaan, ja nämä leikkaukset tietysti heikentävät näitä mahdollisuuksia vastata tähän tarpeeseen. Tämä ammatillisen koulutuksen rahoituksen uudistus rankaisee erityisesti itäistä Suomea estämällä aikuisten kouluttamisen tarvittavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen laatima itäisen Suomen ohjelmaluonnos ei sisällä valtakunnallisten ja jo olemassa olevien toimenpiteiden lisäksi uusia toimenpiteitä, joilla koulutusta lisättäisiin tai osaavaa työvoimaa saataisiin itäiseen Suomeen. Poikkeuksena on määräaikaisen alueellisen opintolainahyvityksen pilotoinnin selvitys itäisessä Suomessa. Sitä tosin ei ole tarvetta selvittää, koska se on jo selvitetty ja se on mahdollista laittaa toimeen.

Merkittävä osa nuorista hakeutuu nyt opiskelemaan muualle Suomeen. En kysyisi — täällä käytetään paljon konditionaalia — vaan kysyn: onko tulossa toimenpiteitä itäisen Suomen koulutuksen pito- ja vetovoiman parantamiseksi? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

11.59 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille ministerille esittelyistä — todella hyvää asiaa sisältää.

Tutkimus- ja kehitysinvestointeja tehdään nyt merkittävästi, 280 miljoonaa ensi vuodelle, ja ollaan jo siinä 3,1 prosentin tasossa, mikä on sinänsä jo itse asiassa aika korkea, mutta tämä kasvaa vielä. Tämähän tarkoittaa sitä jo ihan koulutuksenkin kannalta, että määrärahat lisääntyvät yliopistoille, ammattikorkeakouluille, Suomen Akatemialle ja niin edelleen, mutta sitten, kun me tehdään hyvää tutkimusta näissä paikoissa, niin totta kai se korkealaatuinen tutkimus heijastuu väkisinkin sinne koulutuksen puolelle. Paljon siitä koulutuksestahan on myös tällaista tutkimusympäristössä tapahtuvaa, eli laboratorioissa ja niin edespäin.

Kysyisin, kun ministeri Multala otti esiin tämän kliinisen lääketutkimuksen esittelypuheenvuorossaan, että nyt kun valtioneuvostossa tehdään tätä terveys- ja hyvinvointialueen kasvuohjelmaa, mitä sille kuuluu. Myös Draghi otti esille tämän alan hyvin keskeisenä, niin onko tätä ajateltu? Asiahan liittyy myös muun muassa mainittuun suurteholaskentaan. [Aki Lindén: Erittäin tärkeä kysymys!]

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Diarra.

12.00 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! OKM:n virkamiesarvion mukaan kulttuurileikkauksilla on alaa lamaanuttava vaikutus, ja valtiovarainvaliokunnan omankin mietinnön mukaan etenkin alueellinen saavutettavuus ja työllisyys heikkenevät. Pohdinkin tässä, millä tavalla voidaan taata — kun jopa nämä arviot toteavat, että ei oikeastaan voida taata — sitä alueellista saavutettavuutta kulttuuripalveluissa. Erityisestihän tämä osuu pieniin kuntiin ja pienillä paikkakunnilla varsinkin nuoriin ja nuorten kulttuuriharrastukseen. Tässä on sellainen riski, että kulttuurista ja taiteesta alkaa tulla yhä enemmän ja enemmän suurten kaupunkien juttu. Suuret kaupungit ovat pystyneet nyt jo omissa budjeteissaan kompensoimaan näitä kulttuurileikkauksia, mutta tähän ei pienillä paikkakunnilla ole mahdollisuutta. Pohdinkin, millä tavalla hallitus haluaa, mikäli edes haluaa, varmistaa sen, että kulttuurista ei tule vain meidän suurten kaupunkien hupia. — Kiitos. [Olga Oinas-Panuma: Mainio kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tässä välissä ministereiden kolmen minuutin puheenvuorot, ja sitten jatketaan lyhyttahtista keskustelua. — Ministeri Adlercreutz.

12.01 **Opetusministeri Anders Adlercreutz:** Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä. Tässä on muutama kokonaisuus noussut esille: toisaalta ammatillinen koulutus, oppimisen tuki, työrauha koulussa, rahoitus noin yleisellä tasolla.

Ensin ammatillisesta koulutuksesta, josta moni edustaja kysyi — Eloranta, Razmyar, Kettunen, Oinas-Panuma ja moni, moni muu. Te tiedätte, miten tämä säästötoimi on rakennettu. Se on 120 miljoonan kokonaisuus, kokonaisrahoitus. Sen jälkeen ensi vuonna se on kutakuinkin samalla tasolla kuin viime vuonna, mutta selvää on, että se näkyy. Se, miten se näkyy arjessa, on pitkälti koulutuksen järjestäjän järjestelyiden varassa, mutta laskennallisestihan se tapahtuu niin, että vähennetään opiskelijavuosia siitä osuudesta, joka kohdistuu toista tai kolmatta tutkintoa tekeviin, eli laskennallisesti suojataan oppivelvollisuuden parissa olevat. Eli sisäänottomääriä käytännössä vähennetään ja sen kautta saadaan resurssit kohdennettua. Se tarkoittaa tietenkin, että se vaikuttaa eri opetuksen järjestäjiin hieman eri tavalla. Ja jos moni toimi osuu kohdalle, niin sitten tietenkin vaikutus voi olla aika iso. Etelä-Karjalan ammattioppilaitos on tässä ollut yhtenä esimerkkinä. Siihen osuu nyt sekä tämä vähennys oppivelvollisuuden ulkopuolella oleviin että tämä määräaikainen perushoitaja-koulutuksen loppuminen sekä se, että siellä toteutuma oli selvästi alle sen tavoitteen oppivuosien määrässä, mikä tarkoittaa sitä, että rahoitus vastaavasti supistuu. Ja kun nämä kolme asiaa samanaikaisesti kohdistuvat yhteen, niin muutos on sitten valitettavasti varsin iso.

Mutta isossa kuvassa ammatillisen koulutuksen haaste ei niinkään ole se, etteikö opiskelijoita ole tarpeeksi, tai se, etteivät volyymit olisi tarpeeksi isoja, vaan se, että koulutaudutaan aloille, joissa työllisyys voi olla 30 prosenttia, ja toisaalta aloille, joissa se voi olla lähemmäs 90 prosenttia, eli on kohtaanto-ongelma. No tähän pyritään puuttumaan tämän toiminnanohjauskokeilun kautta, jolla annetaan vapauksia paremmin vastata siihen alueelliseen tarpeeseen. Kehotetaan yritysysteistyöhön. Rahoituksessa näkyy se, miten suoriutuu koulutuksesta ja miten työllistyy sen jälkeen. Nämä kaikki antavat avaimia nyt näitten opetusta järjestävien käsiin, jolloin ne voivat parantaa omaa tilannettaan myöskin rahoituksen muodossa. Ajattelen myöskin, että se parantaa opiskelijoiden motivaatiota, sitä suoriutumista kouluissa, kun myöskin työllisyysnäkyvät vastaavasti ovat paremmat. Kun tähän

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

vielä lisätään tuen lisääminen, kymmenen miljoonan panostus, niin ajattelen, että ammatillinen koulutus kyllä tässä on monella tapaa myöskin voittajana näitten uudistusten jälkeen.

Luonnonvara-koulutus: Me ollaan tunnistettu nämä ongelmat rahoituksessa, jotka osin liittyvät siihen, että meillä ei ole tällä hetkellä ihan optimaalista dataa, jolla tätä rahoitusta voidaan jakaa. Korien määrää lisättiin. [Puhemies koputtaa] Se parantaa osaltaan tilannetta, mutta on ilmeinen tarve myöskin katsoa tätä mahdollisesti harkinnanvaraisin lisäyksiin, kunnes meillä on sitten parempaa dataa tarjolla muutaman vuoden kuluttua. Mutta ongelma on tunnistettu. Siihen pyritään puuttumaan.

Ja loput kysymykset sitten jäävät ehkä seuraavalle kerralle. [Pia Lohikoski: Lähiopetuksen määrä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala.

12.06 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Täällä on esitetty erittäin hyviä kysymyksiä ja kommentteja. Yritän nyt mahdollisimman moneen vastata.

Aloitan siitä, että tässä moni puhui koulutustason nostosta, ja aivan oikein, se on meidän kansakuntamme yksi kohtalonkysymyksiä, sillä kuten tässä muun muassa jaoston puheenjohtaja Lintilä totesi, jollemme me pääse siihen 50 prosentin tasoon nuorista ikäluokista korkeakoulutettuja edes joskus 2030-luvun aikana, se tarkoittaa käytännössä sitä, että meidän työikäisen väestön koulutustaso lähtee laskuun. Ja tämä tietenkään ei ole hyvä asia meille maana, jossa muutenkin väestö vähenee, täällä syntyvien määrä on alhaisempi kuin vuosikausiin. Sen vuoksi pitää käyttää kaikki toimet, joilla päästään siihen, että koulutustasoa voidaan nostaa.

Aloituspaikkoja on nyt voitu vähän lisätä, niitä varmasti tarvitaan myös lisää, mutta ongelma on siinä, että vaikka niitä aloituspaikkoja on lisätty, viime hallituskaudellakin niitä lisättiin, niin niistä yhtään sen suurempi osa ei kohdentunut näille nuorille ikäluokille. Meidän koulutustaso päinvastoin on mennyt alaspäin. Sen vuoksi nyt tehdään paljon muutakin. Muun muassa korkeakoulujen rahoitusmalleissa kannustetaan ottamaan ensikertalaisia ei vielä korkeakoulututkinnon suorittaneita. Myös läpäisyyn kiinnitetään huomiota, esimerkiksi strategiarahoitusta on kohdennettu nyt erityisesti toimiin, joilla pystytään vauhdittamaan sitä läpäisyä. Samanaikaisesti edustaja Poutala kysyi täällä hyvinvoinnista, liikunnasta. Korkeakoulujen strategiarahoitusta on myös kohdennettu tällä kertaa nyt liikunnan ja hyvinvoinnin edistämiseen korkeakouluissa, jolloin voidaan huolehtia siitä, että sielläkin mahdollisimman moni liikkuisi terveystensä kannalta riittävästi, ja se parantaa tietysti myös sitä oppimista.

Parlamentaarinen työ: No, meillähän oli viime vuonna, viime kaudella, täällä koulutuspoliittinen selonteko. Se olisi ollut se paikka, jossa oltaisiin voitu hakea yhteistä ymmärrystä siitä, miten me tämä homma hoidetaan. No, nyt tähän tehdään toki paljon toimia siitä huolimatta, koska me kannamme huolta tästä täysin samasta asiasta, kuten koko tämä sali. Tässä jo luetteloin niistä muutamia, koulutuspaikkojen lisäykset ja toisaalta nämä rahoitusmallit. Tämän lisäksi tehdään ministeriössä myös muita toimia, jotka ovat vielä valmistelussa. Mutta kuitenkin sanon, että edustaja Lohikoski oli tässä aivan asian ytimessä, kun oli huolissaan siitä, miten meidän ammatillisen koulutuksen taustalla voidaan entistä useammin hakeutua korkeakoulutukseen, ja tämä huoli tästä lähiopetuksen tai kontaktiopetuksen määrästä — siitä, että meillä on ikään kuin täysiä tunteja — ei ole uusi. Siihen pitää löytää

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

tapoja. Nämä, mitä ministeri Adlercreutz tässä nosti, ovat varmasti olennaisia siihen, mutta varmasti lisääkin pohdintaa tarvitaan ja myös sen pohdintaa, kenen vastuulla on rahoittaa esimerkiksi väyläopintoja, joita moni ammattikorkeakoulu tällä hetkellä tarjoaa.

Muutama sana vielä kulttuurista. — Aika ei riitä millään, tämä kolme minuuttia on hyvin lyhyt aika. — En missään vaiheessa ole sanonut, että leikkauksilla ei olisi vaikutuksia. Totta kai niillä on vaikutuksia. Leikkausten kohdentaminen siten, että ne olisivat kaikilta osin kaikkien mielestä varmasti oikeudenmukaisia, ei varmaan ole millään tavalla mahdollista. Niitä on pyritty kohdentamaan nyt niin, että niillä taataan paitsi meidän laadukas kulttuuritoiminta myös saavutettavuus. Ja toisin kuin täällä annettiin ymmärtää, lasten kulttuuritoimijat, esimerkiksi esittävän taiteen puolella ja VOS-toimijoiden puolella, on säästetty leikkauksilta, samoin lasten kulttuuritoimijat muuten. Tämäntyypisiä painotuksia on tehty, ja jatkan tästä aiheesta vielä myöhemmin lisää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Olkaa hyvä.

12.09 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Arvoisa puhemies! Kiitos paljon kysymyksistä.

Ensin edustaja Lahdenperä puhui koulukiusaamisesta. On hyvä myös kertoa, että mitä tulee nuorisotyöhön kouluissa ja oppilaitoksissa, mitä nyt tehdään — ja tämän hallituskauden aikana olemme myös vakiinnuttaneet rahoitusta siihen — niin tutkimukset osoittavat sen, että se vähentää kiusaamista, joten toivon todella, että meillä on nyt tämmöinen pohja, että me voidaan tulevaisuudessa myös panostaa entistä enemmän rahaa myös tähän.

Sitten edustaja Strandman kysyi liikunnallisen elämäntavan edistämisestä. Toivon, että kunnissa ja kouluissa voidaan tehdä tavallaan semmoinen mahdollistava kulttuuri ja myös se tapa, millä tehdään asioita, niin että se muuttuu, ei tarkoittaisi sitä, että lisätään tavallaan liikunnan opetusta, vaan lisätään mahdollisuuksia liikkua koulupäivän aikana. Voi olla, että se tehdään välitunneilla niin, että niitä voidaan pidentää, että koulupihat ovat kunnossa, että siellä voidaan pelata pelejä ja liikkua, ja sillä tavalla saadaan riittävästi liikuntaa koulupäivän aikana. Mutta se voi myös tarkoittaa sitä, että jos on matematiikkaa koulussa, niin voi mennä myös luontoon ja sitten lasketaan pienten lasten kanssa, tai jos on muita semmoisia oppiaineita, niin voidaan myös tehdä se luokkahuoneen ulkopuolella.

Sitten edustaja Heinonen puhui myös tästä liikuntapaikkarakentamisesta ja huippu-urheilusta. On syytä myös muistaa, että olympiakisoissa kesällä saatiin enemmän esimerkiksi pisteitä kuin Ruotsi. Toki Ruotsi sitten sai 11 mitalia, mutta me saatiin enemmän pisteitä. Kyllä se tarkoittaa sitä, että meillä on varmasti ihan hyvä tulevaisuus, jos saadaan näitä sitten tulevaisuudessa myös mitalipaikoille.

Sitten edustaja Poutala kysyi tästä Suomi liikkeelle -ohjelmasta. Siellähän on 16 toimenpidekokonaisuutta. Niiden alta löytyy 35 toimenpidettä, ja yksi niistä on esimerkiksi se, että lisätään pallo äitiyspakkaukseen. Se on myös muistutus siitä, että pitäisi enemmän leikkiä lasten kanssa ja voidaan laittaa ne puhelimet sivuun ja liikkua yhdessä lasten kanssa ja koko perheen kanssa. Mutta siellä on myös paljon muita asioita: siellä tuetaan Liikkuvat-kokonaisuutta, siellä on Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu, Liikkuva perhe ja Ikiliikkuja, esimerkiksi. Siellä panostetaan myös nyt kokeiluihin ja innovaatioihin, mitä liittyy liikkumiseen, että saadaan ihmiset liikkumaan enemmän. Just päiväkotien ja koulujen pihat ovat tosi tärkeitä, mutta myös tämä harrastamisen Suomen malli, mikä on hyvä malli, osoittaa sitä, että on hyvä asia, että kaikki nuoret kaikista ryh-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

mistä osallistuvat siihen, niin että myös siihen saadaan semmoista toimintaa, mikä edistää liikkumista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministereille. — Ja sitten edustaja Sarkomaa.

12.13 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On valtavan hieno arvovalinta, että opetuksen ja kulttuurin pääluokassa on 442 miljoonaa euroa lisää. Panostamme erityisesti tutkimukseen ja vallan mahtavasti perusopetukseen ja oppimisen tukeen, se on aivan välttämätöntä. Miksi? Siksi, että oppilaiden perustaidot ja valmiudet ovat rapautuneet. Ammatillisissa oppilaitoksissa noin neljänneksellä oppivelvollisuusikäisistä opiskelijoista on erityisen tuen päätös. Perustaidot on saatava kuntoon. Tämän hallituksen ja meidän hallituspuolueiden yksi tärkeimmistä tavoitteista on se, että jokainen lapsi saa riittävät tiedot ja taidot varhaiskasvatuksesta ja pääsee tavoittelemaan unelmiaan, ja sen eteen tehdään työtä.

Arvoisa ministeri Multala, hyvin vastasitte juuri siihen, miten uudet ylioppilaat pääsevät paremmin opiskelemaan, ja se on valtavan tärkeää myöskin. Keväällä 23 yli 65 prosenttia uusista ylioppilaista ei päässyt korkeakouluihin opiskelemaan. Erityisen vaikea tilanne on täällä Uudellamaalla: meillä on vähemmän korkeakoulupaikkoja suhteessa nuoriin ikäluokkiin. Koulutuksen tason nostoa ei voi saavuttaa, [Puhemies koputtaa] jos tämä tilanne jatkuu. Voisitteko vielä avata enemmän niitä mainioita toimia, joita hallitusohjelman mukaan olette tekemässä sen eteen, että nuoret tulevina keväinä [Puhemies koputtaa] voisivat luottaa siihen, että he pääsevät [Puhemies: Aika!] korkeakouluihin opiskelemaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

12.14 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perinnönjako voi olla haastavaa, mutta sitten se eläminen perinnön kanssa vasta käy tukalaksi, jos on pelkkiä laskuja tarjolla. Tästä tilanteesta tämä hallitus lähti liikkeelle pelastamaan Suomea. Taloustilanne on siis haastava, mutta siitäkin huolimatta hallituksella on katse tulevaisuudessa ja rohkeutta panostaa meidän lapsiimme ja nuoriimme. Panostamme merkittäväällä tavalla osaamiseen, peruskouluun, koulujen turvallisuuteen, oppimisen tukeen, korkeakoulutukseen, tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan.

Puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan rahoitus on tosiaan ensi vuonna 442 miljoonaa euroa suurempi kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Tämä johtuu juuri siitä hallituksen tulevaisuuteen katsovasta politiikasta, jossa tulevaisuuden työpaikat eivät synny ilman osaamista. Kaiken lähtökohta on peruskoulu. Peruskoulun kuntoon laittaminen ideologisen inklusion ja digivillityksen aikakauden jälkeen vaatii askeleita taaksepäin. Siihen auttavat ensi vuonna tuleva oppimisen tuen uudistus ja valmisteilla oleva kännykkäkielto kouluihin.

Puhemies! Kysyisinkin opetusministeriltä: harkitaanko vielä velvoittavampaa kännykkäkieltoa myös välitunneille ja muihin koulun siirtymiin? [Puhemies koputtaa] Tämä oli usean lausunnonantajan toive.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

12.15 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Osaaminen on monella tapaa tuottavuuden, työllistymisen, innovaatioiden ja kaiken lähde — kaikkien osaaminen, puhun kaikkien osaamisesta — ja työuralla pitää usein myös vaihtaa työpaikkaa, koska tarvitaan uusia haasteita ja työt loppuvat alta. Osaaminen on siinäkin erittäin isossa asiassa. Sen takia tämä 120 miljoonan leikkaus ammatillisesta koulutuksesta — ja kun se on jatkumoa aikuiskoulutustuen leikkaukselle, koulutusvähennykselle, jonka yritykset saivat henkilöstökoulutuksesta, ja työttömyysturvan aktiiviosan poistolle — on koko ajan sitä aktiivitoiminnan poistamista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi Pirkanmaalla 1 135:tä opiskeluvuotta — seitsemän prosenttia toisen asteen ammatillisen koulutuksen paikoista lähtee kasvavalla alueella pois. Tämäkö on sitä politiikkaa, jolla hallitus ajattelee saavansa kasvua aikaiseksi? Opetusministeriltä kysyn: onko tämä 120 miljoonan leikkaus [Puhemies koputtaa] nimenomaan näistä toisen asteen oppilaitoksista pyllistys tälle toiselle asteelle, ja se raha siirretään korkea-asteelle? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

12.17 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kysyä opetusministeriltä, pitääkö meidän nyt uskoa teitä vai pitääkö meidän uskoa koulutuksen järjestäjiä, kun te olette sanonut, että ammatillisen koulutuksen leikkaukset kohdistuvat vain aikuisopiskelijoihin, mutta sitten nämä samat koulutuksen järjestäjät, jotka siellä arjessa toimivat, sanovat, että ”joudumme leikkaamaan lähiopetustunneista, joudumme karsimaan opiskelijoiden tukea”, ja sehän näkyy kaikki myöskin opettajien kuormituksenä. Tämä kaikki johtaa lopulta siihen, että pahimmillaan näillä nuorilla jäävät koulut kesken näiden leikkausten takia.

Olisikin tärkeää, että tarjottaisiin sitä tulevaisuuteen katsovaa politiikkaa, mitä täällä edustaja Koponenkin peräänkuulutti. Mutta kun kuuntelee tätä keskustelua, niin hallituspuolueista näyttäisi siltä, että kaikki on hienosti koulutuksen kentällä, mutta ne koulutuksen järjestäjät ja toimijat sanovat, että ei ole vaan että se kuormitus kasvaa ja leikkaukset tulevat näkymään arjessa. Ketä uskoa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

12.18 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä itsekin kannan huolta tästä ammatillisen koulutuksen tilanteesta, ja näistä leikkauksista on todellakin suuri huoli tuolla kentällä.

Opetusministeri tuossa puheenvuorossaan mainitsi Etelä-Karjalan, ja tosiaankin siellä on tällainen murheellinen tilanne, kuten ministerin puheesta tuli esiin, että erilaisten yhteensattumien vuoksi sieltä leikataan 15 prosenttia näistä opiskelijavuosista, mikä on todella suuri määrä verrattuna muihin maakuntiin. Se tarkoittaa sitä, että kun huomioidaan aktiiviväestömäärä, niin eteläkarjalaisilla on huonommat kouluttautumismahdollisuudet kuin esimerkiksi naapurimaakunnissa, ja se tarkoittaa sitä, että alueella, jossa on käynnissä valtava vientiteollisuuden rakennemuutos ja jossa Venäjän rajan sulkeutuminen jo pelkästään tarkoittaa sitä, että on suuri tarve kouluttautumiselle, puhumattakaan sitten siitä, että väestö ikääntyy ja tosiaankin esimerkiksi näitä lähihoitajia kipeästi sinne hoivapalveluihin tarvittaisiin lisää. Kysyisinkin ministeriltä: onko teillä nyt mahdollisuus ratkaista nämä yh-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

teen maakuntaan kohdistuvat katastrofaalisen suuret muutokset [Puhemies koputtaa] ja kenties kompensoida niitä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

12.19 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Panostamme lapsiin ja nuoriin.” ”Meidän tulee antaa tulevaisuuden toivoa nuorille.” ”Työrauha turvataan.” Minun on totisesti vaikea kuulla näitä sloganinomaisia lausahduksia, kun me samaan aikaan tiedetään hallituksen omienkin arvioiden mukaan, että lapset ja nuoret kärsivät hallituksen leikkauspolitiikasta kaikkein eniten. Sieltä on tunnistettu yksi erityinen ryhmä, opiskelijat, 18—24-vuotiaat, jotka kärsivät hallituksen leikkauksista erityisen rajusti.

Yhteiskuntatieteilijänä ihmettelen tätä sokeutta tälle eriarvoistavalle politiikalle, ja samanaikaisesti te puhutte siitä, että te panostatte lapsiin ja nuoriin. Meistä jokainen tietää yhteiskuntatieteellisistä tutkimuksista, että se, mikä nuorten oireiluun ja nuorisorikollisuuden kasvuun vaikuttaa, on nimenomaan se huono-osaisuuden kasvu ja eriarvoisuuden syveneminen. Mitä te aiotte tehdä näille ongelmille?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

12.20 **Otto Andersson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Äskeisen puhujan mainitsemaan eriarvoisuuteen on tietenkin kiinnitettävä erityistä huomiota. Juuri peruskoulussa meillä on parhaat mahdollisuudet turvata kaikille lapsille ja nuorille yhdenvertaiset edellytykset elämään.

Ennen eduskuntavaaleja me käytiin hyvin laajaa keskustelua Suomessa juuri peruskoulusta, ja opettajien vahva viesti oli se, että päättäjien ymmärrys peruskoulun arkitodellisuudesta on hämärtynyt. Toivottiin ennen kaikkea työrauhaa — esimerkiksi sitä, että ei laajennettaisi opetussuunnitelmia. Sitä hallitus ei nyt tee, vaan sen sijaan lisätään alakouluun vuosiviikkotunteja, jotta jokaisella lapsella olisi paremmat mahdollisuudet oppia lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan. On hyvä muistaa, että jos nämä perustaidot eivät ole kunnossa, niin siitä muusta opetussuunnitelmasta ei ole hirveästi iloa. Tämä on yksi merkittävimmistä asioista, mitä tällä vaalikaudella tehdään. Kiitos siitä, ja kiitos myös ministerille, että kännykkäkielto etenee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kopra.

12.21 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää todeta, että hallitus on tehnyt vastuullisia ja tulevaisuuteen katsovia linjauksia ja ne vahvistavat Suomen osaamista ja kilpailukykyä. Hallitus uudistaa oppimisen tukea, vahvistaa perusopetusta. Vuosiviikkotuntien lisäys perustaitoihin on oikea, vastuullinen päätös.

Erityisen merkittäviä tietenkin ovat historialliset panostukset tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Suomen Akatemian tutkimushankevaltuuden lisäys ja tohtorikoulutukseen osoitetut varat osoittavat, että hallitus uskoo tieteeseen ja osaamisen voimaan talouden, kasvun ja hyvinvoinnin moottorina.

Ymmärrän myös, että niukkuutta on jaettava. Se ei tietenkään ole miellyttävää, ja ammatillisen koulutuksen säästöt ovat harmillisia. Erityisesti Etelä-Karjalan osalta ministeri hyvin perusteli säästöjä edellisessä puheenvuorossaan. Muistuttaisin kuitenkin siitä, että

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

Etelä-Karjalan maakunta on tässä geopolitisessa tilanteessa se maakunta, joka Suomessa on kenties eniten kärsinyt kehityspoliittisesta tilanteesta. Juuri siellä uudelleenkoulutuksen tarve on suurin, ja toivon, että ministerillä on mahdollisuus [Puhemies koputtaa] pitää tämä asia mielessään, kun jatkossa näitä asioita suunnittelette. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vähämäki.

12.23 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Yhteiskunta on sitä älykkäämpi, mitä enemmän sillä on laskentatehoa. On hyvä, että tässä tulevan vuoden budjetissa laitetaan 50 miljoonaa Lumi-tietokoneen uudistamiseen tai uuden tietokoneen hankkimiseen. Lumi-tietokone, joka vuonna 22 hankittiin, oli maailman kolmanneksi nopein. Tällä hetkellä se on maailman kahdeksanneksi nopein, ja käyttöikä tulee täyteen vuonna 27. Totta kai laskentateho houkuttaa myöskin dataa lähelleen. Google on ilmoittanut investoinnista Muhokselle ja Kajaaniin ja hankkinut maa-alueita.

Mutta sitten nostan esille kysymyksen siitä, että kun tehdään ensi vuoden budjetissa tki-lisäpanostuksia 220 miljoonaa, niin onko tässä jäänyt hiukan liian vähälle innovointiosuus, jolla saadaan nopeasti tuottavuusvaikutuksia yhteiskuntaan. Ideoiden käyttöönotot, uusien tuotteitten ja palveluitten käyttöönotot, liiketoimintamallien tai uusien menetelmien käyttöönotot [Puhemies koputtaa] — onko tämä innovointi jäänyt vähemmälle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

12.24 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän nämä leikkaukset ja veronkorotukset kulttuuriin tekevät tuhoisaa jälkeä. Ministeri Multala, ette te ole, mutta lukuisia kertoja aikaisemmin tässä salissa ministeri Purra ja ministeri Orpo ovat vähätelleet näitä leikkauksia. Tällöin ei nähdä sitä, mikä merkitys tosiasiassa on pienissä määrärahoissa tämän suuruisilla leikkauksilla. Ne ovat valtavia, ne ovat tuhoisia. Ne ovat myös epäviisaita — nimittäin kulttuuri paitsi parantaa henkistä huoltovarmuutta myös tuo kasvua ja työpaikkoja ja vireyttä aluetalouteen. Nyt näiden näivettämistoimien seurauksena tapahtuu niin, että esittävien taiteiden ryhmiä, teattereita, museota sulkee oviaan, monet osaajat jäävät työttömiksi. Näin ollen kasvun ja työllisyyden edellytyksiä leikataan.

On merkittävää, että valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään tunnusti tämän kulttuurin merkityksen työllisyyden kannalta ja alueellisen saavutettavuuden kannalta. Nyt ei ole mitään muuta vaihtoehtoa, ministeri, kuin pistää stoppi näille leikkauksille. [Puhemies koputtaa] Ja myös minä viittaan tähän tulevaan kehysriiheen. Todella toivoisin teiltä vastausta, että eiköhän tämä ala jo riittää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

12.25 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista: todellakin 120 miljoonaa leikkauksia. Täällä käytettiin puheenvuoroja esimerkiksi Etelä-Karjalasta, ja kun tässähän on rahoitusuudistus myöskin hyväksytty juuri eduskunnassa, niin kyllä siellä on riskejä, että samoille alueille, samoihin koulutuksen järjestäjiin edelleen näitä säästöjä kohdistuu.

Kysyn tästä ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauskokeilusta. 40 opetuksen järjestäjää siihen valitaan, ja suuri huoli on, miten käy näille muille opetuksen järjestäjille. Kos-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

ka nämä 40 saavat kuitenkin vapauksia järjestää eri koulutuksia, myöskin englanninkielistä koulutusta, niin riskinä on, että tämä ammatillisen koulutuksen kenttä repeytyy tämän johdosta. Toivotaan, että ei näin käy.

Sitten liikuntaan. Kysyisin opetusministeriltä tästä liikunnasta. Tämä liikunnallisen elämäntavan edistäminenhan on nyt hallitusohjelmassa esitetyssä lakiuudistuksessa, ja on vähän tuolta opettajakentältä tullut viestiä, miten koulun liikunnan opetus on huomioitu tässä liikunnallisen elämäntavan edistämässä. Siinä ilmeisesti kouluun ollaan tuomassa personal traineria ja tietysti kerhoja kehitellään, mikä on hyvä, [Puhemies koputtaa] mutta kuitenkin liikuntatunnit tavoittavat hyvin oppilaat, se on suosittu oppiaine myöskin [Puhemies koputtaa] valinnaisessa liikunnassa. Kysyisin, miten tämä otetaan huomioon tässä uudistuksessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ingo.

12.27 **Christoffer Ingo r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan ensinnäkin kiittää. Hallitus vähentää byrokratiaa peruskouluissa ja lisää oppimisen edellytyksiä. Samalla kun oppimistulokset ovat luisuneet viime vuosina, on nyt otettu harppauksia kohti parempaa koulua jokaiselle. Kun opettajalle annetaan tarvittavat resurssit ja mahdollisuudet keskittyä olennaiseen, oppivat lapset paremmin ja myös kansainvälisten vertailujen tulokset lähtevät nousuun.

Värderade fru talman! Regeringsprogrammets målsättningar att stöda lärandet i skolan tar stora steg framåt: nya satsningar på tiotals miljoner. Den här budgeten ökar både tryggheten i skolan och möjligheten för alla att lära sig på bästa möjliga vis. Satsningarna är speciellt viktiga med tanke på inlärningsstödsystemet som förnyas nästa år, och därmed frågar jag minister Adlercreutz: Hur kan vi ännu bättre trygga lärarnas arbetsro och stöda barnen i sin inläring med de här reformerna som kommer? — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vikman.

12.28 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän siitä, että lakimuutos koulu-aikaan liittyvästä puhelinten käytön rajoittamisesta on etenemässä eduskuntaan hallitusohjelman mukaisesti. Kun siitä on ollut tietoa, että se tulisi ennen joulua, niin onko se vielä tulossa nyt ennen joulua?

Niin ikään on erittäin hyvä asia se, että OKM:n hallinnonalalle esitetään noin 442 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. On arvokasta, että julkisen talouden sopeutustarpeen keskelläkin koulutukseen, osaamiseen ja tieteeseen panostetaan. Panostukset koulutukseen ovat panostuksia niin yksilöiden hyvinvointiin kuin yhteiskunnan menestymiseen ja muun muassa osaavan työvoiman saatavuuteen. Osoitamme rahoitusta sinne, missä sitä todella tarvitaan. Uudistamme oppimisen tuen ja lisäämme vuosiviikkotunteja perustaitojen oppimiseen. Kiusaamisen vastaiseen työhön sekä koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön panostetaan. On tärkeää, että jokainen saa tarvitsemansa tuen ja perustaidot, joilla toisella asteella voi pärjätä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

12.29 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeireille, että olette tulleet tänne paikalle. Koulutus on meille kaikille tärkeää, ja on todella hienoa, että tähän perusopetukseen ja tutkimukseenkin panostetaan nyt erityisen paljon.

Kännykkäkieltoasia mietityttää myös itseäni. On hyvä, että sitä on edistetty. Missä vaiheessa tuntuisi, että olisi sitten valmista? Tästä haluaisin kuulla ministeriltä, ja ehkä myös vähän palautetta opettajilta haluaisin antaa: joskus opettajat sanovat, että nykyään opettajilla ei oikeastaan ole työkaluja välttämättä, että opettajia ei välttämättä oikein kunnioiteta enää niin kuin joskus muutamia kymmeniä vuosia sitten, kun itse olin koulussa. Joskus tuntuu, että tämmöistä opettajat kaipaisivat, vinkkejä, mitä sanoa heille. Mutta mielenkiintoista kuulla, miten tämä kännykkäkieltoasia etenee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

12.30 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Osaamistason nosto, nuorten hyvinvointi, liikunta, kulttuuri ja tutkimus ovat aivan keskeisiä meidän yhteiskuntamme menestykselle. Olette todellakin paljon vartijoina, ja kiitos tekemästänne työstä.

Varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta kaikki lähtee. Olen kuullut, että perusopetuksessa on jopa puolen vuoden ero siinä, kuinka paljon opetusta todellisuudessa saat, riippuen siitä, missä kunnassa Suomessa asut. Tämä on ihan valtava epäkohta, ja tälle todellakin täytyisi tehdä jotain. Nyt perusopetukseen on tulossa panostuksia, mutta seurantamekanismiin täytyisi jotakin keksiä. Eli millä tavalla sitä nyt seurataan, että se raha oikeasti kohdentuu sinne, minne kuuluisi? Tässä olisivat myös tasa-arvokysymykset mukana riippuen tosiaan siitä, missä kunnassa asut, että se oikeasti menisi sinne, mihin se on tarkoitettu.

Nuorten asia on meille kaikille yhteinen. Olisin kysynyt: millä tavalla STM:n kanssa tehdään yhteistyötä nuorten hyvinvointiin liittyen? Se pitäisi nähdä kokonaisuutena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

12.31 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä useampi edustaja on kysynyt ministeri Adlercreutzilta, milloin kännykän käyttöä kouluissa rajoittava lakiesitys saadaan tänne eduskuntaan. Minäkin sitä kysyn. Juristina minua erityisesti kiinnostaa, oletteko jo onnistunut siellä ministeriössä selättämään ne tähän asiaan liittyvät perustuslailliset ongelmat, joita asiassa ei tosiasiallisesti ole. Kännykän käyttäminen koulussa ei ole mikään perus- tai ihmisoikeus, eikä siihen puuttuminen ole perusoikeusrajoitus.

Otan toisen, rinnakkaisen esimerkin: Jos me säädämme lain, että kirjastossa ei saa pitää kovaäänistä poliittista puhetta, niin ei sekään ole mikään perusoikeusrajoitus, vaikka se rajoittaa sananvapautta jopa sen ydinalueelle mennessä — eli poliittista puhetta. Ei kaikki ihmisten toiminnan rajoittaminen lainsäädännössä ole todellakaan mitään perusoikeusrajoituksia. [Perussuomalaisen ryhmästä: Hyvä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

12.32 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse ajattelin jatkaa tästä samasta aiheesta, mistä itse asiassa täällä edustaja Vähämäki puhui. Kun viime kaudella todella yhteisesti on sovittu tämä iso tavoite siitä, että nostetaan nämä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenot nyt sitten neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta, mikä on ihan valtava panostus ja näkyy joka vuosi tämänkin hallituksen budjeteissa, niin vähän vähemmälle meillä on jäänyt kyllä nyt sitten se keskustelu, kun me joka vuosi sadoilla miljoonilla lisää rahoitamme tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa, että mihin tosiasiallisesti tämä raha kohdentuu. Se on juuri näin kuin edustaja Vähämäki totesi, että meillä luetaan täällä kuin piru raamattua OECD:n katalogia, että mikä menee tutkimukseen, mikä kehitykseen, ja sitten kun ei löydykään perusteita, millä voitaisiin innovointia tukea, niin se jää valitettavasti Suomessa tekemättä. Toivoisin, että tähän kokonaisuuteen nyt yhteisesti enemmänkin voisimme keskittyä, mihin tämä raha kohdennetaan, jotta sillä olisi suurin vaikutus myös sitten tulevaisuuden osaamisen ja talouskasvun synnyttämiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

12.34 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on erittäin vaikeassa tilanteessa. Työttömyysaste on kroonisesti 6—8 prosentin tasoa, talouskasvu on puuttunut jo vuosikymmeniä, ja velkaantuminen kasvaa. Tämä luo meidän nuorille sitä synkkää maailmankuvaa, josta oppositiokin on tässä salissa puhunut. Me tarvitsemme toivoa paremmasta, nuoret tarvitsevat toivoa paremmasta ja tunnetta siitä, että kyllä minä selviän tässä elämässä. Siksi näenkin hallitusohjelman ja hallituksen tekemät panostukset peruskoulutukseen, oppimisen tukeen, korkeakoulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen semmoisina askelina, jotka luovat hyvinvointia ja tulevaisuudentoivoa tähän maahan. Katsonkin hyvin mielelläni tämän Orpon hallitusohjelman toteutumista koulutuksen osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

12.35 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksi miinukset, ja se kaikkein vakavin on tietysti tämä ammatillisen koulutuksen rahoituksen leikkaaminen, josta täällä on paljon puhuttu, ja edelleen tietysti myös kulttuurin määrärahojen leikkaaminen ja myös liikunnan.

No, on myös myönteistä: perusopetukseen panostetaan ja innovaatorahoitukseen panostetaan. Puhun myöhemmin, kun esittelen tänään pääluokan 32, itse tästä innovaatorahoituksesta, ja tässä jo komppaan äsken kuultua Vähämäen puheenvuoroa, koska juuri samanlaisia ongelmia me olemme kohdanneet, kun asiantuntijoita olemme kuulleet.

Mutta mennään tähän 200 miljoonan euron panostukseen neljänä vuonna perusopetukseen, eli 50 miljoonaa euroa vuodessa. Siinä helposti hämärtyy se, että perusopetuksen koko määräraha on viisi miljardia euroa, eli kyllä tämä on kovin pieni, itse asiassa inflaatiota pienempi lisäys. Tähän voisi Adlercreutz vastata — huomaan, että siellä nyt jonkunäköistä hämmennystä tämä kysymykseni herätti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

12.36 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Budjetin esitykset osoittavat, että tiukassakin taloustilanteessa hallitus panostaa koulutustason nostoon sekä tieteen ja tutkimus- ja kehitystoiminnan edellytysten parantamiseen. Panokset tutkimukseen ja tuotekehitykseen ovatkin historialliset. Hallitus haluaa varmistaa osaajien riittävyyden: myös korkeakoulujen aloituspaikkoja ja tohtorien koulutusmääriä lisätään.

Oppimisen tuen uudistaminen, peruskoulutuksen vuosiviikkotuntien lisääminen ja kiusaamisen vastaiseen työhön sekä koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön panostaminen vievät rahoitusta sinne, missä sitä todella tarvitaan. Lisäksi SM:n puolella muun muassa poliisi sai koulupoliisitoimintaan kaksi miljoonaa, mikä varmasti tukee osaltaan myös tätä viranomaisyhteistyön kehittämistä.

Talousarvioesitys on erinomainen tukemaan monipuolista tieteen ja kulttuurin tekemistä sekä liikkuvaa elämäntapaa kaikissa ikäluokissa, kuten täällä kuullut Suomi liikkeelle ja liikunnallinen elämäntapa esimerkkeinä osoittavat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

12.37 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän jatkuvaan oppimiseen, ja haluan korostaa sen yhteyttä nimenomaan mahdollisuuteen säilyä työelämässä, pysyä työssä, päästä työhön. Siinä tietenkin ammatillisen koulutuksen laatu, myös ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutuksen sisältö ja laatu, ratkaisevat. Kun me katsotaan tätä tilannetta nyt, niin kuultiin, että Pirkanmaalla leikataan rajusti näitä ammatillisen koulutuksen opiskelupaikkoja, samoin Etelä-Karjalassa, molemmat isoja teollisuusalueita. Kun tähän sitten kytketään vielä se fakta, mikä on tapahtumassa, että digitalisaatio ja erityisesti tekoäly tulevat mullistamaan työmarkkinoita, niin peräänkuulutan sitä, että nyt tätä koko koulutusjärjestelmää pitäisi sieltä ammatillisesta ammattikorkeakoulu—yliopisto-ketjuun saakka trimmata sellaiseksi, että se vastaa siihen, että kun ihmisellä on näkymä, että työt loppuvat tai kun ne faktisesti loppuvat, pystyy täydennyskoulutuksella joustavasti saamaan lisäkoulutusta ja löytämään taas uuden työtehtävän. Kysyisin, mitä tämän eteen tehdään. [Puhemies koputtaa] Nämä olivat niitä parlamentaarisen työn viime kauden linjauksia, ja niitä pitäisi panna nyt vain toimeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen.

12.38 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun opiskelijoiden tilanteesta on täällä puhuttu, niin on tarpeen muistuttaa, missä tilanteessa me Suomessa olemme. Olemme kriisissä, ja näidenkin muutosten jälkeen Suomessa opiskelijat ovat asemassa, mistä monen muun maan opiskelijat vain haaveilevat. [Ben Zyskowitz: Se on juuri näin!] Suomessa on edelleen ilmaista opiskella kautta linjan esiopetuksesta vaikka tohtoriksi saakka.

Puhemies! Korkeakoulujen terveydenhuoltoon tulee helpotusta YTHS:n rahoituksen noston kautta. Kysyisinkin ministeriltä: miten YTHS:n kautta on saatu tuloksia näistä talan kynnyksen digivastaanotoista mielen jaksamisen haasteisiin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

12.39 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Työelämän muuttuessa kiihtyvällä vauhdilla uudelleen kouluttautumisen tarve ja osaamisen kehittäminen tulevat isompaan rooliin tulevaisuudessa. Arvoisa ministeri, miten varmistetaan ammatillisessa koulutuksessa työelämän, eli harjoittelupaikkojen, ja opetusta järjestävien tahojen yhteistyö sekä keskusteluyhteys OPH:n suuntaan? Ja miten ammatillisen koulutuksen järjestämisen toiminnanohjauksen kokeilun laadulliset riskit hallitaan, kun enintään 40 koulutuksen järjestäjää valitaan kahdeksanvuotiseen kokeiluun, jossa järjestämisluvut korvataisiin määrääjäksi kokeiluluvilla? Kokeiluluvan saaneella on siis pääsääntöisesti oikeus järjestää kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja. Tässä piilee mielestäni laadullinen riski, että miten tämä taklataan ja riittävätkö resurssit leikkauksien jälkeen kahdeksan vuoden kokeilun aikana myös niille koulutuksen järjestäjille, jotka eivät kokeiluun pääse mutta jotka tarvitsisivat uusia järjestämislupia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

12.40 **Ville Väyrynen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Perusopetukseen ja tki-toimintaan tehtävien lisäyksien lisäksi erityinen kiitos korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämisestä ja myös lisärahoituksesta, joka sinne on osoitettu. Ymmärtääkseni korkeakoulut ovat myös sitoutuneet tämän tutkintotavoitteen merkittävään nostamiseen tulevina vuosina.

Olen ministeri Multalaa jo kertaalleen tässä salissa kiittänyt lääketieteellisen ja eläinlääketieteellisen koulutusmäärien nostamisesta, ja siitä ei voi varmasti liikaa kiitellä, koska lääkäreiden osa-aikatyö on siinä määrin viime aikoina lisääntynyt, että se tulee varmasti tarpeeseen. Meillä ovat nyt opiskelijamäärät ehkä tuplaantuneet tässä viimeisen 20 vuoden aikana. Tiedekuntien määrä on pysynyt samana ja realismia on varmaan odottaa, että se ei mihinkään nouse, mutta opiskelijajärjestöiltä on tullut jo useamman vuoden ajan perusteltua huolta siitä, miten opetuksen resurssit turvataan liittyen ryhmäkokoihin ja tiloihin. Onko tästä tullut ministeriöön asti minkään näköistä viestiä tiedekunnilta, että miten tämä ongelma kasvavien ryhmien aikana tullaan ratkaisemaan? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

12.41 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aika vähän on puhuttu siitä, minkälainen iso uudistus käytännössä tuolla taustalla tapahtuu aikuis-koulutuksen täydennyskoulutuksen uranvaihtajien ja alanvaihtajien suhteen. Eli kun ammatillisesta koulutuksesta lähtevät rahat nimenomaan sieltä aikuiskoulutuksesta ja toisen ja kolmannen tutkinnon tekijöiltä, myös korkeakouluissa on tämä sama rahoitusuudistus, iso rahoitusmuutos menossa.

Olisinkin kysynyt: Kun niin dramaattisesti nyt tällä kaudella tulee tämä painopiste muuttumaan ja sen jatkuvan oppimisen parlamentaarisen sovun ja sen pitkän työn suhteen, mitä täällä on tehty, tavallaan se yhteinen työ loppuu, niin millä tavalla te olette vastaamassa tähän? Onko teillä tulossa joku kokonaisvaltainen ratkaisu siihen, miten aikuisia oikeasti jatkossa koulutetaan ja täydennyskoulutetaan?

Sitten vielä viimeinen kysymys kulttuurileikkauksista: miksi nämä teattereiden leikkaukset, ja orkesterinkin leikkaus nimenomaan Savonlinnassa, osuvat juuri Itä-Suomeen? Yli

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

kymmenen prosenttia siellä on leikkausmäärä [Puhemies koputtaa] lukuun ottamatta Joensuuta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

12.43 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi tämän hallituskauden tärkeimmistä panostuksista on perustaitojen vahvistaminen, ja alakouluissa annettavan opetuksen vähimmäismäärää nostetaan kolmella vuosiviikkotunnilla. Kysyisinkin: millä tavalla kunnat ohjeistetaan näitten viikkotuntien sijoittamisen osalta, ja miten sitä seurataan, että se toteutuu nimenomaan niin, että lukeminen, laskeminen ja matemaattiset taidot sitä kautta kasvavat?

Toinen asia, mistä kiitän, on koulukiusaamisen ehkäisyn vastaiseen työhön osoitetut rahat. Kysynkin: missä vaiheessa on etenemässä se tavoite, että koulukiusatun ei tarvitse vaihtaa koulua, jos joutuu tällaiseen tilanteeseen?

Vielä lopuksi kysyisin tästä kännykkäkiellosta: milloin olemme saamassa esityksen eduskuntaan kännykkäkiellosta kouluissa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

12.44 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lasten aivoterveystyö puhutaan aivan liian vähän, ja se tulisi asettaa meillä Suomessa nyt keskiöön. Mobiililaitteiden aiheuttamat haitat oppimisessa, keskittymisessä, kielen kehityksessä ja sosiaalisissa taidoissa ovat selkeästi osoitettavissa. Sivistysvaliokunta kävi laajan kuulemiskierroksen mobiililaitteiden osalta kouluissa. Useat maat ovat jo kieltäneet kännykät myös välitunneilla, ja tässä tulisikin muistaa, että välitunnit ovat arvokasta aikaa juurikin sosiaalisten taitojen oppimiseen, ja valitettavasti kännykkä tällä hetkellä etenkin yläkouluissa haittaa tätä. Kännykkä on liian usein myös kiusaamisen väline. Sillä kuvataan väkivaltatilanteita ja kiusaamistilanteita.

Arvoisa opetusministeri, meille perussuomalaisille on ollut erittäin tärkeää, että kännykkälaki etenee hallitusohjelman mukaisesti. Milloin saamme lain eduskunnan käsittelyyn?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

12.45 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kipeän yli 17 miljoonan euron kulttuurileikkauksen seurauksena kulttuurilaitoksia suljetaan, näyttelijöitä irtisanotaan, esittävän taiteen ryhmiä joudutaan lakkauttamaan, museoita joudutaan sulkemaan. Alv-korotuksen myötä myös lippujen hinnat nousevat, kirjojen hinnat nousevat, ihmisiä jää työttömäksi, ja yhä harvempi suomalainen pääsee kokemaan kulttuuria. Leikkaukset tulevat tarkoittamaan noin 136 000 ihmistä työllistävällä alalla tuhansia menetettyjä työpaikkoja.

Samalla hallitus heittää jälleen hukkaan yhden keinon talouskasvun luomiseksi, sillä kulttuuri vahvistaa työllisyyttä, luo uusia innovaatioita ja tuo aluetaloudellista vaikutusta Suomen eri alueille. Jos me onnistuisimme nostamaan kulttuurialan osuuden bkt:stä EU:n keskitasolle, olisi luotu arvonalisä Suomen taloudelle jopa 2,5 miljardia euroa, ja tämä tarkoittaisi tuhansia uusia työpaikkoja ja miljoonia lisää verotuloja. Kulttuurileikkausten

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

sijaan hallituksen tulisi pyrkiä realisoimaan tämä alalla oleva valtava kasvupotentiaali. Ettekö ole tunnistaneeet tätä asiaa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

12.46 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oppimisen tuen uudistus on yksi tämän hallituskauden merkittävimmistä toimista perusopetuksen ja osaamisen perustaitojen parantamiseksi. Oppimisen tuen uudistus ulotetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kolmiportainen tuki poistuu, ja tilalle tulevat ryhmäkohtaiset ja oppilaskohtaiset tuen muodot. Tukimuodot tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioiden.

Haluan tässä yhteydessä nostaa esille koulujen toimintakulttuurit. Niillä on mielestäni merkittävä tehtävä koulujen sujuvassa arjessa. Koulujemme toimintakulttuurit tarvitsevat rutiineja, perusasioihin keskittymistä, aistiherkkyuden huomioimista, selkeää päiväohjelmaa ja ennakointia. Toimintakulttuuri edellyttää myös opetushenkilöstön vahvaa perehtymistä oppilaisiin sekä yhteisistä säännöistä, rutiineista ja toimintatavoista kiinni pitämistä. Näin turvataan koulujemme turvallisuutta ja työrauhaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja sitten ministeri Adlercreutz.

12.48 Opetusministeri Anders Adlercreutz: Arvoisa puhemies, ärade talman! Kiitos kysymyksistä ja keskustelusta — palaan myöskin viime kierroksella esitettyihin keskusteluihin.

Puhuttiin koulussa viihtymisestä, kiusaamisesta. Tähänkin liittyen on käynnistynyt työ yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kehittämisohjelmasta koko koulupolulla. Pidän siitä tässä jokunen viikko sitten laajan pyöreän pöydän keskustelun, jossa oli laajasti kansalaisjärjestöjä ja mukana myöskin eri vähemmistöryhmiä edustavia kansalaisjärjestöjä. Tässä on tarkoitus saada kohtapuolin valmiiksi ohjelma, jolla pyritään tuomaan keinoja kouluun, jotta yhdenvertaisuutta ja tasa-arvotyötä voitaisiin edistää.

Kännykästä oli keskustelua, ja yhden täysin salissa oleviin näkemyksiin siitä, että tämä on tarpeellinen, että sitä tulee edistää nopeasti. Edustaja Zyskowicz pohti, onko vielä lainsäädännöllisiä esteitä. Nähdäkseni ei ole. Se oli tosiaankin lausuntokierroksella, ja tarkoitus on antaa se ennen vuodenvaihdetta eduskunnalle, jos kaikki hallituksen sisällä sen prosessoinnin osalta menee suunnitellusti. Siinä tosiaankin on mahdollisuus kieltää kännykät myöskin välitunneilla, eli siinä määrätään koulua järjestyssäännöissä ottamaan kantaa tähän asiaan, eli se on täysin mahdollista.

Edustaja Seppänen toi esille tämän sosiaalisen ulottuvuuden, ja itse pidän sitä henkilökohtaisesti hyvin tärkeänä. On tärkeätä, että keskustelua käydään kasvotusten, ettei synny tilannetta, että kokee voivansa lähettää viestin, joka potentiaalisesti loukkaa toista puolta ja sitten vain poistua keskustelusta sulkemalla puhelin. Eli seuraukset myöskin omista sanoistaan pitää pystyä kantamaan, ja sillä tavalla kehitetään niitä sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, mikä myös on koulun keskeinen tehtävä. Siitä näkökulmasta toivon tietenkin, että koulut ottavat käyttöön myöskin sen mahdollisuuden rahoittaa sitä välituntien aikana.

On ollut keskustelua ammattikoulusta. Edustaja Ovaska puhui siitä kohdistuksesta. [Jouni Ovaska: Kysyin!] — Kysyitte kohdistuksesta. — Rahoitus kohdistuu nimenomaan näihin. Meillä on nyt 65 000 opiskelijavuotta tällä hetkellä, jotka kohdistuvat näihin toista

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

tai kolmatta tutkintoaan tekeviin. Niistä vähennetään noin 11 000, eli noin vajaat 55 000 jää jäljelle. Se on merkittävä määrä, mutta on tietenkin niin, että tilat ja resurssit ovat jaetut. Kaikki muu olisi tietenkin tehokkuuden näkökulmasta hyvinkin epätarkoituksenmukaista, mikä tarkoittaa, että koulun omilla päätöksillä sitten se kohdistus hoidetaan. Se voi onnistua optimaalisesti, ehkä jossain vähemmän optimaalisesti, mutta tässä niillä paikallisilla toimilla on se ratkaiseva vaikutus.

Jatkuvasta oppimisesta: tarkoitushan on myöskin, kun tässä halutaan välttää näitä päällekkäisyyksiä, että lähettäisiin kehittämään niitä pienempiä opintokokonaisuuksia, joilla saadaan se vaihtuva ja toki jatkuva tarve — siis työelämä on muuttumassa ja meillä pitää olla keinoja tarjota täydennyskoulutusta, jota työelämä vaatii.

Liikunnallisesta elämäntavasta, edustaja Strandman muun muassa kysyi siitä. Tarkoitus on päivittää kansallinen opetussuunnitelma, ja sen takia tätä sovelletaan paikallisesti ja sen kautta se toteutuu koulujen tasolla.

Ammatillisen koulutuksen valinnoista, edustaja Siponen kysyi niistä. Tässä pyritään alueelliseen kattavuuteen, että kenttä olisi mahdollisimman laaja. Tätä kokeilua tullaan myöskin arvioimaan kokeilun aikana, ja siihen ajattelen, että voisi tietenkin myöskin liittyä se, mitä ulkopuolelle jääminen tässä tarkoittaa. [Pia Lohikoski: Lähiopetuksen määrä!] — Lähiopetuksen määrä on joissain ongelma, siitä on ollut paljon keskustelua. Sen kautta, että oppimisen tukeen panostetaan myöskin ammatillisessa koulutuksessa, ajattelen, että sekin osaltaan auttaa siinä resursoinnissa. Kun on puhuttu siitä, miten tällainen yleiskatteellinen rahoitus jalkautuu kouluihin, niin oppimisen tuen osalta meillä on se 0,122 viikko-oppituntia per opiskelija, joka sitten käytännössä velvoittaa kuntaa ohjaamaan sitä rahoitusta. Kun puhutaan näistä lisätunneista, on tietenkin niin, että monissa kunnissa lisätunteja on jo käytössä. [Puhemies koputtaa] Toivon toki, että kunnat eivät näkisi tätä mahdollisuutena pelkästään lisärahoitukselle, vaan että täysimääräisesti ottaisivat käyttöön sen mahdollisuuden, minkä tämä tuo, eli lisäisivät nimenomaan nämä kolme oppituntia myöskin alakouluun kokonaisuudessaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministeri Adlercreutzille. — Ja nyt ministeri Multala.

12.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Edustaja Puisto kysyi edellisellä kierroksella tästä terveys- ja hyvinvointialan kasvustrategiasta, ja tässä todella on valtavaa potentiaalia. Sitä pyritään nyt viemään eteenpäin vauhdilla ja tehdään sitä työtä STM:n vedolla. Meillä on nyt ensi vuodelle lisärahoitusta tähän kliiniseen tutkimukseen, mutta erityisesti meillä on myös lisärahoitusta t&k-puolella hyvinvointialueille yritysten kanssa yhteistyössä tehtävään tutkimukseen ja kehitystoimintaan, ja uskon, että sillä on merkittävä, vauhdittava vaikutus siihen, että meillä yritykset pääsevät tekemään sitä tutkimus- ja kehitystyötä, josta voi löytyä myös kasvua.

Sitten täällä puhuttiin opettajien roolista. Kun puhutaan tästä peruskoulun liikunnallisuudesta, semmoinen hyvä uutinen on, että opettajankoulutukseen on myöskin tulossa kehittämistä Jyväskylän yliopistolle siten, että he voisivat jatkossa kehittää sen koulutuksen niin, että liikunnan erikoistumiskoulutusta voidaan tarjota kaikkialla, kaikissa opettajankoulutuslaitoksissa. Tällä hetkellä sitä ei valitettavasti saa joka puolelta, ja se näkyy siinä, että meidän peruskoulun opettajien osaaminen, mitä tulee liikuntapedagogiikkaan, on

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

laskenut jo pitkän aikaa, ja sillä on aivan varmasti vaikutuksia siihen tasoon, millä he pysyvät sitten toteuttamaan tätä työtä arjessa.

Täällä kysyttiin monessakin kohdin tästä t&k-rahoituksen vaikuttavuudesta. No, sinällään näyttää siltä, että tämä luku nousee vauhdilla, eli 3,1 on todellakin se prosenttiosuus, mitä Suomessa käytetään t&k:hon koko bruttokansantuotteesta. Se on hyvä ja kova taso, mutta totta kai pitää jatkuvasti kiinnittää huomiota ja seurata, miten nämä meidän lisäpanostuksemme vaikuttavat. Kuten täällä todettiin, niin kriteeristöön sinällään me emme suoraan pysty vaikuttamaan, ja varsinainen innovaatorahoitus on siellä TEMin ja Business Finlandin puolella. Siinäkin kuitenkin on pystytty tekemään joitakin kohdennuksia, ja sitä on käytettävissä muun muassa tutkimustulosten kaupallistamiseen, ja se on erittäin vaikuttavaa rahoitusta. Sitä kannattaa, totta kai, jatkossakin pohtia, tarvitaanko vielä lisää.

Sitten täällä puhuttiin edelleen koulutustason nostamisesta, ja tietysti edustaja Sarkomaa kysyi, miten nuoret, uudet ylioppilaat ja myöskin ammatillisesta koulutuksesta valmistuvat pääsisivät nopeammin korkeakoulutukseen. No, tässä todellakin tämä rahoitusmallin uudistus, joka siis ensi vuodesta astuu voimaan, vaikuttaa osaltaan. Kannustetaan korkeakouluja ottamaan entistä enemmän nuoria ikäluokkia. Sen lisäksi korkeakoulut ovat itse jo päättäneet uudistaa opiskelijavalintaansa siten, että jatkossa pisteytyksiä muutetaan ylioppilastutkinnon ja ammatillisen tutkinnon perusteella ja niin, että nämä ylioppilastutkinnon tulokset, niiden sisäänoton tulokset, tulevat ennen kuin pääsykokeet ovat, ja myös pääsykokeita uudistetaan.

Tämän lisäksi valmistellaan niin sanottua yhden paikan sääntöä, eli jatkossa opiskelijalla voisi olla kerralla vain yksi opiskeluoikeus, ja tämän lisäksi korkeakouluja kannustetaan joustavoittamaan alanvaihtoa jo koulutuksessa olevien osalta ja toisaalta myös näitä siirtohakuja hyödyntämään paremmin. Tällä voitaisiin mielestäni tehokkaasti vaikuttaa siihen, että nuoret eivät kokisi niin suurta painetta siinä, kun he sitä koulutuspaikkaa pohtivat, että ottavatko sen vastaan, jos se ei ole juuri se ensisijainen valinta, jos olisi helpompi vaihtaa sen korkeakoulutuksen sisällä vielä sitä alaa.

Vielä kysyttiin monistakin asioista, muun muassa kulttuurista, ja siihen todellakin totean sen, että kyllä on totta, että kunnilla on erilainen mahdollisuus tukea tai olla tukematta kulttuuria. Sen kuitenkin totean, että alueellisesti näitä ei ole mitenkään painotettu erityisesti Itä-Suomeen tai erityisesti Länsi-, Pohjois- tai Etelä-Suomeen. [Pia Lohikosken välihuuto] Päinvastoin täällä on myös Uudellamaalla prosentuaalisesti suuria leikkauksia. Sen sijaan ne kriteerit, joita totesin aiemmin: Lastenkulttuuri on säilytetty leikkausten ulkopuolella. Ne toimijat, jotka tekevät kiertuetoimintaa, on myös säilytetty leikkausten ulkopuolella sen vuoksi, että silloin katsotaan, että he pystyvät saavuttamaan nimenomaan laajemman väestökattavuuden ja toisaalta esimerkiksi viemään kulttuuritoimintaa sellaisiin paikkoihin, mistä ihmiset itse eivät pääse kulttuurin pariin. — Okei, arvoisa puhemies, Adlercreutz sai viisi minuuttia. Kuvittelin, että minullakin oli, mutta ehkä...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pahoittelen. Kello on niin paljon, että meillä alkaa seuraava kohta. — Ministeri Bergqvist, olkaa hyvä. Kello 13 pitäisi aloittaa seuraava kohta, mutta jos kolmeen minuuttiin pystytte puristamaan, niin hyvä.

12.58 Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist: Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Honkasalo puhui nuorten eriarvoisuudesta. Se on tosi tärkeä kysymys, ja sen takia on myös tärkeää, että hallitus on tähän myös panostanut. Panostetaan

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

peruskouluun, kuten on jo puhuttu, panostetaan myös nuorisotyöhön kouluissa ja oppilaitoksissa, ja kuten sanoin aikaisemmin, on saatu hyviä tuloksia siitä, että tämä vähentää esimerkiksi kiusaamista.

Mutta olemme myös panostaneet tähän harrastamisen Suomen malliin, ja viime viikolla saatiin tärkeää tietoa siitä, miten se vaikuttaa aidosti siellä kunnissa. Yhdessä Me-säätiön kanssa olemme tutkineet, ketkä osallistuvat tähän harrastamisen Suomen malliin, ja oli vähän pelkoa, että ne, jotka harrastavat paljon jo entisestään, lähtevät myös tähän ja ne, joilla ei ole mitään harrastuksia ollenkaan, jäävät ulkopuolelle. Onneksi näin ei ole käynyt, vaan kunnissa hyvin laajasti lapset osallistuvat tähän. Tämä on erinomainen asia, ja haluan kiittää kaikkia, jotka ovat panostaneet tähän. Tämä on pitkäjänteistä työtä, se on eri hallitusten tekemää työtä, ja nyt nähdään, että tämä osoittaa, että olemme olleet oikeassa, kun olemme panostaneet tähän harrastamisen Suomen malliin.

Edustaja Siponen puhui siitä, että lisätään liikunnallisen elämäntavan edistäminen perusopetuslakiin. Liikunnanopetus on tietysti yksi asia, mutta tiedetään myös, että siihen vaaditaan aika paljon resursseja. Tähän koulu-PT:hen on myös nyt mahdollista saada rahoitusta Suomi liikkeelle -ohjelmasta juuri sen takia, että jos näyttää siltä, että lapsi ei ehkä ole saanut niin paljon pisteitä tässä Move-mittauksessa, niin on mahdollisuuksia hakea rahaa siihen, että kouluun hankitaan tällainen koulu-PT, joka yhdessä lasten kanssa voi käydä vähän läpi ja harjoitella eri tavalla, että pääsee parempaan kuntoon.

Tämä toimintakulttuuri on se, mihin tarvitaan muutoksia. Aikaisemmin oli niin, että tulitiin kouluun ja siellä istuttiin ja oltiin hiljaa, mutta tänä päivänä, kun ei liikuta myöskään koulun ulkopuolella, on pakko saada enemmän liikuntaa myös koulupäivän aikana.

Hamari kysyi siitä, miten paljon yhteistyötä tehdään STM:n kanssa. Sitä tehdään suoraan eri ministeriöiden kanssa, mutta olen myös perustanut tällaisen johtoryhmän, mihin kuuluvat kansliapäälliköt eri ministeriöistä, ja siellä STM on myös mukana. Tämä on tosi tärkeää yhteistyötä, ja se on lähtenyt hyvin käyntiin.

Ja sitten vielä kännyköistä: Nyt olemme myös yhdessä THL:n ja Opetushallituksen kanssa kutsuneet kaikki kiinnostuneet tahot mukaan siihen, mitä me voidaan tehdä sen eteen, että nuoret käyttävät kännyköitä paremmalla tavalla, mutta myös siihen, miten me voidaan antaa ohjeita vanhemmille, että voidaan rajata esimerkiksi eri äppien käyttöä tai ruutuaikaa. Tämä on hyvin tärkeää työtä, ja siihen varmasti palataan vielä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministeri Bergqvistille. — Keskustelu keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Pääluokan yleiskeskustelu keskeytettiin kello 13.01.

Pääluokan yleiskeskustelua jatkettiin kello 14.55.

Puhemies Jussi Halla-aho: Koska kello ei ole vielä 15:tä, siirrymme hetkeksi takaisin pääluokkaan 29. — Puhujalistalle. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.55 **Vesa Kallio kesk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kävipä tuuri, jos nyt uskaltaa tässä sanoa. Oli kyllä lähinnä vain tällainen lyhyt debattipuheenvuoro, mutta luen sen nytten vä-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

hän hiljempaa, niin jokainen pääsee sitten mukaan. [Naurua] Pahoittelen tästä. — Puheenjohtaja Kaikkonen antoi minulle kyllä joku viikko sitten huumorikiellon, mutta minä koetan nyt, kun hän ei ole paikalla.

Tänään puhuttiin tosiaan OKM:n kohdalla perustellusti koulutustason nostamisesta, mutta koulutustaso ei kuitenkaan aina kerro osaamisesta ja osaamistasosta, ja sekin tuli täällä puheenvuoroissa silloin esille. Koulutus ei myöskään aina automaattisesti takaa sivistystä, eikä kerro meistä välttämättä ihmisinä juuri mitään. Se koulutus voi mahdollistaa paremman osaamisen, se voi antaa korkeamman sivistyksen, se voi kasvattaa meitä ihmisinä, mutta mikään automaatio se ei siihen ole.

Ja jotta nämä tavoitellut hyvät asiat toteutuisivat, niin siihen silloin tarvitsee huolehtia kaikkien saatavilla olevista koulutusmahdollisuuksista, ja sekään ei vielä riitä, vaan oppilaitoksilla ja opettajilla on oltava resurssit ja välineet ja mahdollisuus sekä työrauha kouluttaa todellisia osaajia, mutta on muistettava, että siinä kaikessa koulutuksessa on rinnalla kuljetettava tämä sivistyksen edistäminen. Sivistystä ei Suomessa ole tällä hetkellä liikaa, mistä kertovat viikoittaiset uutiset väkivallanteoista, rasismista, kiusaamisesta, uhkailusta ja epätasa-arvosta.

Arvoisa puhemies! Maamme tarvitsee osaajia, jotka hallitsevat niin kädentaitoja kuin tunnetaitoja. Maamme tarvitsee empaattisia ja toisia kunnioittavia ihmisiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

14.57 Mari Kaunistola kok: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus panostaa oppimiseen, koulutukseen ja tieteeseen vaikeasta taloustilanteesta huolimatta. Opetus- ja kulttuuriministeriölle esitetyt määrärahat ovat yli 400 miljoonaa euroa enemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Panostukset kohdentuvat erityisesti perusopetukseen, oppimisen tuen vahvistamiseen sekä tutkimusrahoitukseen. Kyse onkin arvovalinnoista. Tämä hallitus tunnistaa koulutuksen ja tulevaisuuden osaajien merkityksen.

Arvoisa puhemies! Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen esitetään 50 miljoonan euron lisäystä ensi vuodelle. Määrärahalisäys kohdistuu muun muassa perusopetuksen vahvistamiseen uudistamalla oppimisen tuki sekä kasvattamalla vähimmäistuntimäärää kolmella vuosiviikkotunnilla. Koulukiusaamisen vastaiseen työhön osoitetaan 5 miljoonaa euroa, ja varhaiskasvatuksen henkilöstöpulaa pyritään helpottamaan täydennyskoulutusmallilla, johon osoitetaan 6 miljoonan euron potti. Myös poliisille myönnetään ensi vuonna 2 miljoonaa koulupoliisitoimintaan, joka osaltaan tukee ja vahvistaa tätä kokonaisuutta viranomaisyhteistyön laajentamiseen.

Hallitus vahvistaa opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen myös toisen asteen kouluksissa. Tarkoitukseen esitetään molemmille sektoreille pysyvää 10 miljoonan euron lisärahoitusta. Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu 120 miljoonan euron edestä sopeutus-toimia, mutta nekin toteutetaan niin, että rahoituksen ja opiskelijapaikkojen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten tai vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen.

Erityisen iloinen olen siitä, että hallituksen kehysriihessä päättämää toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuden rajausta ei toteuteta vaan säästöt haetaan muualta, strategia- ja hankerahoituksesta. Tämä on myös tärkeä tasa-arvovalinta.

Arvoisa puhemies! Tulen Suomen liikkuvimmasta kunnasta Porista. Tervehdin ilolla kaikkia toimia, joilla voimme kehittää liikkuvaa elämäntapaa ja löytää yhteistä ja yhteisöl-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

listäkin keinoa arkiliikunnan ja liikkumisen tueksi. Siksikin Suomi liikkeelle ja liikunnallinen elämäntapa ovat tästä tärkeitä panostuksia.

Ja vielä, arvoisa puhemies, yhdessä nämä peruskoulusta aina toiseen asteeseen ja korkeakoulutukseen ulottuvat panostukset luovat kokonaisuuden, jonka avulla kykenemme panostamaan tulevaisuuden osaajiin ja tarjoamaan lapsille ja nuorille mahdollisimman hyvät eväät kouluttautua toivomalleen alalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä istunnossa.

Pääluokan yleiskeskustelu keskeytettiin kello 15.00.

Pääluokan yleiskeskustelua jatkettiin kello 20.01.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta 29. — Keskustelu jatkuu. Siellä ensimmäisenä puheenvuoron pyytäjänä on Kosonen, Hanna — poissa. Lahdenperä poissa, edustaja Kopra poissa, edustaja Strandman poissa, edustaja Siponen poissa, edustaja Vikman poissa. — Edustaja Asell paikalla. Tervetuloa!

20.02 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Suomen menestys perustuu sivistykseen, kulttuuriin ja hyvinvointiin. Näitä kivijalkoja on aina pidetty suomalaisen yhteiskunnan vahvuksina eikä suotta. Mutta nyt hallituksen leikkauspolitiikka uhkaa murentaa nämä perustat tavalla, jonka vaikutukset ulottuvat vuosikymmenien päähän. Vielä ennen vaaleja luvattiin ja puhuttiin kauniisti taiteen ja kulttuurin merkityksestä. Hallituspuolueissa esitettiin visio, jossa kulttuuri nähtiin suomalaisen identiteetin kulmakivenä.

Nyt hallitus kohdistaa kulttuuriin yli 17 miljoonan euron leikkaukset, suhteellisesti neljä kertaa suuremmat kuin muun opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan leikkaukset. Kulttuurialan pienet toimijat ovat näiden leikkausten ensimmäisiä uhreja. Esittävän taiteen ryhmiä lakkautetaan, museoiden ovet sulkeutuvat, lippujen hinnat nousevat, ja moni taiteilija joutuu jättämään alansa.

Miten voimme hyväksyä sen, että myös varapääministeri kutsuu kulttuuria luksukseksi? Kulttuuri ei ole vain teatteriesityksiä ja konserttisaleja, vaan se on suomalaisen identiteetin, luovuuden ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden perusta. Näillä leikkauksilla hallitus heikentää kulttuurin saavutettavuutta ja työntää kulttuurin yhä harvempien etuoudeksi.

Arvoisa puhemies! Tämä ei kuitenkaan jää tähän. Myös koulutus, joka hallitusohjelmassa luvattiin pitää erityissuojeluksessa, on joutunut säästötoimenpiteiden kohteeksi. Ammatillisen koulutuksen rahoitus pienenee 120 miljoonalla eurolla vuoteen 2025. Näitä leikkauksia perustellaan aikuiskoulutuksen säästöillä, mutta todellisuudessa niiden vaikutukset ulottuvat myös oppivelvollisuutta suorittaviin nuoriin.

Jo nyt ammatillisessa koulutuksessa on huutava pula lähiopetuksesta, ja monet nuoret eivät saa tarvitsemaansa tukea opiskeluun. Näin suuret leikkaukset eivät voi olla vaikutta-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

matta koulutuksen laatuun ja opiskelijoiden oppimistuloksiin. Voi kysyä, miten hallitus kuvittelee, että nämä säästöt palvelevat nuorten tulevaisuutta ja suomalaista työelämää.

Myös nuorisotyö on joutunut säästökuurin uhriksi. Nuorisotyön rahoitus vähenee yli 15 prosenttia verrattuna vuoteen 24. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa nuorten pahoinvointi ja mielenterveysongelmat ovat ennätyskorkealla. Nuorisotyö on yksi tärkeimmistä keinoistamme tukea nuoria, ehkäistä syrjäytymistä ja luoda uskoa tulevaisuuteen. Silti hallitus näyttää, että nuoret eivät ole sen prioriteetti.

Haluan nostaa esiin myös liikunnan ja arkiliikkumisen merkityksen. Liikkumattomuuden kustannukset ovat yhteiskunnalle vähintään kolme miljardia euroa vuodessa. Jokainen liikuntapaikka, jokainen tuki paikalliselle urheiluseuralle on sijoitus parempaan kansanterveyteen ja julkisen talouden kestävyyskannan edistämiseen. Liikuntapaikkojen rakentamisen rahoituksen leikkaukset ovat ristiriidassa terveyden edistämisen tavoitteiden kanssa. Hallituksen pitäisi ymmärtää, että ennaltaehkäisevä terveyden edistäminen on pitkällä aikavälillä taloudellisesti järkevää eikä pelkkä menoerä.

Entäs opiskelijat? Hallitus on päättänyt siirtää opiskelijan asumistuen takaisin opintotuen asumislisään. Tämä heikentää etenkin pienituloisten opiskelijoiden asemaa, ja opiskelijoista tulee jälleen yksi ihmisryhmä, joka joutuu kantamaan kohtuuttoman suuren osuuden säästöistä. Miten opiskelijat voivat keskittyä opintoihinsa, jos taloudelliset huolet painavat kohtuuttomasti?

Arvoisa puhemies! Hallitus on sanonut tekevänsä vastuullista talouspolitiikkaa, mutta mitä vastuullista on politiikassa, joka sysää kustannukset tuleville sukupolville, heikentää koulutusta, vie kulttuurin kansalaisten ulottumattomiin ja vaarantaa nuorten tulevaisuutta. Me SDP:ssä esitämme vaihtoehdon, jossa kulttuuri, koulutus, nuoret ja liikunta nähdään investointina, ei kulueränä. Toivon, että hallitus vielä harkitsee toimiaan ja tekee politiikkaa, joka rakentaa eikä hajota. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra poissa, edustaja Kettunen poissa, edustaja Lintilä poissa, edustaja Sarkomaa poissa, edustaja Talvitie poissa. — Edustaja Viitala paikalla, tervetuloa.

20.07 **Juha Viitala sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus ei näe ammatillisen koulutuksen arvoa. Pääministeri Orpon ennen vaaleja lupaama koulutuksen erityissuojelu ei näyttänyt ulottuvan ammatilliseen koulutukseen asti. Hallitus on päättänyt leikata ammatillisesta koulutuksesta huimat 120 miljoonaa euroa. Tämä on muistutus siitä, kuinka hallitus aliarvioi ammatillisen koulutuksen ja uudelleen koulutautumisen kriittisen roolin maamme talouden ja työvoimatarpeen kannalta. Noin puolet nykyisestä työvoimatarpeesta kohdistuu ammatillisen koulutuksen suorittaneisiin osaajiin. Työelämän muuttuessa nopeasti uudelleen koulutautuminen ja osaamisen kehittäminen ovat keskeisiä työllisyyden ja kilpailukykyä edellyttäviä. Osaamisen kohtaanto-ongelma on yksi suurimmista työttömyyden syistä, ja sen ratkaisemiseksi tarvitaan uudelleen koulutautumista. Hallituksen päätökset osoittavat kuitenkin välinpitämättömyyttä tulevaisuuden työmarkkinoiden tarpeita kohtaan. Se ei vain laiminlyö työttömien mahdollisuuksia kehittää osaamistaan, vaan se myös heikentää koko kansantalouden tulevaisuudennäkymiä, ja tämä on lyhytnäköistä politiikkaa.

Lyhytnäköisiä ovat myös hallituksen kulttuurileikkaukset. Kulttuuri itsessään on tärkeä ja keskeinen osa suomalaisuutta. Moninaisen ja kaikille saavutettavan suomalaisen kult-

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

tuurin ylläpitämisen pitäisi olla meidän kaikkien tavoite, mutta hallituksen leikkaukset uhkaavat myös kulttuurin alueellista saatavuutta. Luovat alat ovat tärkeitä myös maamme taloudelle, ja meidän on tärkeätä myös tiedostaa, kuinka merkityksellisiä luovat alat ovat maamme taloudelle ja nimenomaan myös työllisyydelle. Luovat alat muodostavat 3,3 prosenttia bruttokansantuotteestamme ja 3,1 prosenttia työpaikoista, eli lähes 130 000 henkeä työllisiä. Epäsuorat vaikutukset ovat vieläkin suuremmat. Leikkaamalla kulttuurista hallitus myös työntää tuhansia luovien alojen ammattilaisia työttömyyteen ja heikentää alan kasvumahdollisuuksia. Alan näkymiä heikentää myös kulttuuripalveluiden arvonlisäveroon kohdistuva neljän prosenttiyksikön korotus. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto poissa. — Edustaja Rostila, olkaa hyvä.

20.09 Onni Rostila ps: Arvoisa rouva puhemies! ”Suunsoitto se meidän suomalaisten vahvin puoli on ainiaan ollut.” Näin totesi kirjailija ja suuri suomalaisuusmies Johannes Linnankoski. Kyllä maailmaan suunsoittoa mahtuu, tähän saliin ehkä erityisesti. Mutta korjaan silti eduskunnan aikakirjoihin yhden liian räikeän riitasoinnun.

Toisin kuin tässä salissa ja Helsingin Sanomissa on väitetty, valtiontukea ensi vuonna saava Suomalaisuuden Liitto ei ole allekirjoittaneen isän yhdistys vaan tätä kunnioitettua taloa ja maamme itsenäisyyttä vanhempi, pian 120-vuotias kieli- ja kulttuurijärjestö. Sen puheenjohtajana ovat toimineet esimerkiksi edellä mainittu Johannes Linnankoski, presidentti Urho Kekkonen, historioitsija Martti Häikiö ja kriitikko Seppo Heikinheimo. En tässä niinkään puolusta itseäni tai edes isääni kummallisilta kuvauksilta. Jos lajivalinta on mutapaini, niin ei auta kuin painia mudassa. Mutta Suomalaisuuden Liitto ei ansaitse osakseen historiatonta ja väärää todistusta. Suomalaisuuden Liiton sääntömääräisenä tarkoituksena on ”herättää ja vahvistaa kansallista tietoutta ja ajattelutapaa, edistää suomalaista, erityisesti suomenkielistä kulttuuria sekä puolustaa suomenkielisten sivistyksellisiä ja yhteiskunnallisia tarpeita”. Yhtenä nimenomaisena tehtävänä on ”lujittaa itsenäisyys- ja puolustustahtoa”. Nämä ovat ensiarvoisia asioita maailman mittakaavassa pikkuruisella kielialueella näinä arvaamattomina aikoina.

Arvoisa puhemies! Liitto oli lujasti historian oikealla puolella 1900-luvun kielitaistelussa, jossa saavutimme suomenkielisille kuuluneet kielelliset oikeutemme. Kun nyt opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaa käsittelemme, niin lainaan vielä lopuksi Linnankoskea kirjoituksesta Suomalaisuuden Liiton tarkoituksesta ja työmaista: ”Monella ei ole aavistustakaan, kuinka pitkällistä ja ankaraa taistelua on pitänyt käydä, ennen kuin on saatu edes yksikään suomalainen koulu, yksi ainoa suomalainen tietokirja tai suomenkielinen sanomalehti aikaan. Ja sillä on suorastaan ratkaiseva merkitys, käsittääkö koulunuoriso, että tämä on sitä suomalaista sivistystä, jonka tähden on pitänyt vuosikymmeniä taistella ja usein viimeiset roponsa uhrata. Vai onko se jotain yleismaailmallista ja ilmaista? Sellainen tieto luo jo kouluaikana pohjan koko vastaiselle elämälle. Sellainen tieto velvoittaa työhön ja rakkauteen sitä kansaa, kieltä ja sivistystä kohtaan, josta on näin kalliisti ostetun osan saanut.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska poissa. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

20.13 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on uudistamassa monia hyviä asioita lasten ja nuorten oppimisen ja turvallisuuden tueksi perusopetuslaissa ja muissa siihen liittyvissä laeissa. On erittäin hyvä, että byrokratiaa helpotetaan tuen antamisen osalta ja nostetaan lapsen tarpeet keskiöön.

Olen toiminut koulupoliisina liki 20 vuotta ja olen nähnyt tässä ajassa suuren muutoksen lasten ja nuorten arkipäivässä. Sosiaalinen media on tuonut mukanaan paljon hyvääkin. Koulussa on jo ykkösluokkalaisilla tietokoneet käytössä tarvittaessa oppitunnilla, kun opetetaan digipolun taitoja. Ikäviä asioita ovat sosiaalisen median avulla tehdyt kiusaamistapaukset, jotka kohdistuvat pääosin toisiin oppilaisiin ja tapahtuvat niin kouluaihana kuin vapaa-ajallakin. Myös opettajat ovat saaneet tästä osansa, kun heistä on levitetty herjaavaa ja muokattua materiaalia ja salaa otettuja kuvia eri kanaviin. Nuoret eivät aina hoksaa, että sosiaaliseen mediaan laitettu teksti ja kuvat jäävät sinne ikiajoiksi ja pahimmillaan täyttävät rikoksen tunnusmerkit. Koulurauhan kannalta onkin hyvä, että kännykkäkielto koulussa oppitunnilla saadaan voimaan.

Suomalaisessa koulutuspolitiikassa inklusiivisuus on otettu 2000-luvulla ihanteeksi. Tämä periaate on hyvä, mutta se toimii koulumaailmassa huonosti, mikäli henkilöllä on sellaisia käytöshäiriöitä, jotka häiritsevät muiden oppimista, ja opettajan aika menee järjestyksen pitämiseen. Koulussa sattuu ja tapahtuu monenlaisia asioita, mitkä eivät kuulu sinne. On oppilaita, jotka käyttäytyvät väkivaltaisesti niin toisia oppilaita kuin koulun henkilökuntaakin kohtaan. Koulussa on tavattu oppilaiden hallusta päihteitä, tai oppilas on esiintynyt koulussa päihtyneenä nautittuaan niitä kouluaihana. Tupakkatuotteet tekevät nykyisin kauppansa monissa kouluissa. Etenkin vape eli sähkötupakka on nuorten suosiossa. Kaupanteko itsessään ei ole ihan mutkatonta, sillä myyjät tekevät harmaan talouden bisnestä ja syyllistyvät samalla tupakan myyntirikokseen välitettyään niitä alaikäisille. Nämä ovat tietysti marginaalisia ryhmiä mutta ovat monissa kouluissa arkipäivää.

Nuorilla on tavattu yhä useammin hallussaan teräaseita tai muita vastaavia lyömäaseita koulussa ja vapaa-ajalla liikkeessaan yleisellä paikalla. Kiinni jäätyään nuori kertoo usein syyksi teräaseen hallussapitoon itsepuolustuksen. Nykyinen hallitus onkin satsannut lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen lisäämällä rahaa koulupoliisitoimintaan sekä muun muassa jengirikollisuuden toiminnan ehkäisyyn.

Sitra määrittelee inklusion siten, että erilaisuutta ei ole enää olemassa vaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia. Inklusio viittaa mukaan kuulumiseen ja osallisuuteen. Koulu pystyy tukitoimin auttamaan oppimisvaikeuksista kärsiviä tai erilaisia neurokirjon oppilaita, mutta kun puhutaan aggressiivisista ja rajattomista lapsista, niin koulun keinot integroida näitä oppilaita yleisopetukseen ovat haastavat. Tänä päivänä jo päiväkodeissa henkilökunta joutuu varustautumaan jopa turvavälineillä, kuten turvahihojen ja -takkien avulla. Opettajan ammatti on muuttunut entistä haastavammaksi tämän kehityksen myötä.

Oma lukunsa kouluopetuksen haastavassa maailmassa ovat koulupudokkaat, jotka käyvät vain satunnaisesti kääntymässä koulussa. Yöt kuluvat tietokonepelien parissa, illat notkutaan kauppakeskuksissa ja päivät nukutaan. Tähän tarvitaan vanhemmilta rohkeutta ja läsnäoloa puuttua ja asettaa rajoja sekä huolehtia ja opastaa lasta ja nuorta oikeaan arkirytmiin. Myös hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö kodin ja koulun välillä on ensiarvoisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Hallitus onkin kiinnittänyt tähän huomiota ja satsaa tähän oppimisen tuen uudistuksen kautta. Tuen uudistuksessa varmistetaan pienryhmät ja erityisluokat

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

niille, jotka sitä tarvitsevat. Tästä hyötyvät koulurauhan kautta niin tukea tarvitsevat kuin muut oppilaat ja opettajat.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti nämä lakimuutokset ja rahalliset satsaukset helpottavat koulujen arkea ja parantavat oppimistuloksia ja lisäävät yleistä hyvinvointia.

Perustuen kokemukseeni koulumaailmasta kaipaisin kouluihin myös elämäntaitokasvatusta oppiaineeksi valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan, entisen poistetun kansalaistaito-oppiaineen tilalle varhaiskasvatuksesta yläkoulun ysluokkalaisille saakka lisänä opetussuunnitelmiin. Olin mukana Oulussa työryhmässä, missä oli mukana muun muassa rehtoreita, yliopiston tutkija, poliisi sekä sivistystoimenjohtajia ja Vanhempainliiton edustaja. Tähän tunnetaito-, elämäntaitokasvatukseen kuuluisivat empatia, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot, tasa-arvo, itsenäisyys, kaveritaidot, mielenterveystaidot, laillisuuskasvatus, työelämätaidot, seksuaalikasvatus, tulevaisuustaidot, ryhmätyötaidot, some-taidot, hyvinvointitaidot, positiivinen pedagogiikka, vahvuuspedagogiikka, resilienssitaidot, itsensä johtaminen, turvataidot, vanhemmuustaidot, suvaitsevaisuus ja taloustaidot. Näitä asioita voisi kutsua yhteisellä nimellä elämäntaidot. Tarvitaan siis oikea oppiaine, jossa elämäntaitoja opetetaan ja opiskellaan ja opettajat koulutetaan. Se vaatii lisäyksen valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Nykyiset aiheesta toteutetut polut ja mallit sekä pilotit ovat hyviä mutta eivät riittäviä tämän päivän tarpeisiin. Elämäntaidon opettaminen lisää koko yhteisön hyvinvointia ja opettajien jaksamista. Se toimii ennaltaehkäisevästi lasten ja nuorten pahoinvointiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

20.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Oikeastaan alkuun haluan todeta, että en tässä puheenvuorossa nyt lähde käymään laajemmin läpi koulutuspolitiikkaa, josta olemme käyneet täällä keskustelua tänään — muun muassa työrauhakysymyksistä, kännyköiden kiellosta, joka toivottavasti toteutuu ensi syksynä, ponnostuksista perusopetukseen tai muuten tehtävistä muutoksista isossa kuvassa. Ajattelin, että käytän tämän puheenvuoron vähän siitä, mitä tässä eduskuntakäsittelyssä teemme, kun tämän budjettikirjan pääluokittain ja momenteittain läpi käymme.

Mutta sitä ennen kyllä haluan tietyllä tavalla todeta tähän edustaja Rostilan esille nostamaan, minun mielestäni vähän kohtuuttomaan ja epämiellyttävään tapaan puhua ja tuoda esille, että nyt esimerkiksi eduskunta olisi... Eilen kuulin tällaisen puheenvuoron, jossa siis todettiin, että raha ei riitä siihen ja siihen, mutta kansanedustajan isille riittää. Eihän näitä rahoja näin tietenkään jaeta. Tässä rahassa, johon tässä viitattiin — haluttiin toki tehdä rankkaa vastakkainasettelua, se on tietysti iloista levittää sitten Twitterissä ja saada videoita niistä aikaiseksi — kyse oli suomalaisesta pitkästi perinteikkäästä toimijasta, jolle eduskunta valtiovarainvaliokunnassa päätti osoittaa rahaa. Samalla logiikalla, jos sitten koetaan, että tällaiselle järjestölle mennyt raha menee kansanedustajan isälle, niin tietysti olisi voinut hyvin kysyä, että miten oli aikanaan, kun tässä salissa vielä edellisen hallituksen aikana jaettiin rahaa Suomi—Venäjä-seuralle, jossa puheenjohtajat olivat tästä salista aika usein ja rahaa iloisesti sinne ohjattiin. Onneksi silloin oppositiosta ei sellaisia puheenvuoroja kuultu kuin nyt olemme kuulleet.

Haluan nostaa muutamia esimerkkejä siitä, mitä eduskunnassa tähän budjettikirjaan teimme esimerkiksi tämän opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan osalta. Yksi tällainen on vaikkapa Kansallisarkiston esille nostama: talvisodasta tulee kuluneeksi 90 vuotta,

Budjetin alikohta PTK 137/2024 vp

ja heillä on halu digitalisoida materiaalit, jotka liittyvät talvisotaan. Erittäin hyvä hanke, jolta puuttui valtion rahoitusosuus, ja tälle hallituspuolueet päättivät osoittaa 50 000 euroa.

Toisena voisi nostaa esille esimerkiksi Tammenlehvän Perinneliiton, joka syntyi siis jatkamaan meidän veteraanijärjestöjen arvokasta työtä, joka nyt muuttuu sitten pikkuhiljaa enempi perinnetyöksi, että hoidamme sitä yhteistä lupausta, että muistot eivät himmene. Ja tätä työtä tekee Tammenlehvän Perinneliitto, joka siirtyi siis puolustusministeriön vastuulle sosiaali- ja terveysministeriön puolelta, ja nyt eduskunnassa hallituspuolueet haluavat tämän toiminnan alueellisen toiminnan käynnistämistä tukea, ja siihen osoitimme 100 000 euroa.

Sitten Holokaustin uhrien muistot ry, joka tekee arvokasta työtä, että nekään muistot eivät himmenisi ja muistaisimme nämä tapahtumat varsin lähihistoriastamme. Tämäntyyppiseen toimintaan osoitamme määrärahoja. Tai sitten hyvin nopeasti esille tullut akuutti turvallisuustarve juutalaisen seurakunnan osalta, mikä on ollut tässä salissa pitkään käsittelyssä, ja nyt todettiin, että tilanne on maailman jännittyneen tilanteen takia muuttunut, niin osoitamme sinne lisärahoitusta turvallisuuden takaamiseksi.

Kohteita opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta löytyy lukuisia, joista voisoin kolme isompaa nostaa esille: Vaasan yliopiston yhteydessä toimivan Merenkurkun avauskeskuksen infran kehittäminen, tai sitten Helsingin yliopiston maa- ja metsätaloustieteellisen tiedekunnan Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön teknologiat -maisteriohjelman käynnistäminen, tai sitten Riihimäelle Hämeen ammattikorkeakouluun DEFINE Innovation Hubiin kaksikäyttöteknologioiden kehittämisen mahdollistavan laboratorion toteuttaminen. Tämäntyyppisiin osoitamme määrärahoja eduskuntakäsittelyn kautta.

Sitten taide ja kulttuuri, joista nostan nyt esille, että me olemme tämän hallituksen toimesta halunneet ohjata rahaa pienemmille museoille, jotka tekevät arvokasta työtä. Siellä on erilaisia museoita laidasta laitaan Kalle Päätalon lapsuudenkotimuseosta Parolan Panssarimuseoon tai Kollaa- ja Simo Häyhä -museosta Rukajärven suunnan historiayhdistykseen, tai sitten iso määrä erilaisia pieniä yhdistyksiä, jotka tekevät arvokasta kulttuurityötä.

Myös liikunta ja kulttuuri ovat ensimmäistä kertaa mukana näissä jaettavissa määrärahoissa, tai ehkä toista kertaa osoitamme rahaa muutamiin liikuntakohteisiin, jotka olemme tunnistaneet tulevan tulevaisuudessa tarvitsemaan enemmänkin rahoitusta tätä kautta, kun nämä yleiset valtionosuudet tulevat vähenemään. Tällaisia hankkeita ovat nyt Ahveniston ampumahiihtoinfran kehittäminen tai Salpausselän hiihtostadionin rullahiihtoradan kehittäminen, eli tämäntyyppisiä hankkeita esimerkiksi olemme valtiovarainvaliokunnassa mukaan nostaneet.

Tämä ehkä tällaisena kuvauksena siitä, minkälaista tämä eduskunnan budjetin käsittely on sitten pienempien yksityiskohtien osalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.